

Priloga ob 4 zjutraj.

Stane mesečno 20.— Din
za inozemstvo 30.—
neobvezno

Oglasi po tarifu.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/I.
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravništvo:

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 54. Telef. št. 38.

Podružnici:

Maribor, Barvaraka ul. 1.
Celje, Aleksandrova c.

Račun pri pošti. Šekovi.
zavodu št. 11.812.

Problemi Male antante

NINČIČ NAPOVEDUJE SPORAZUM Z ITALIJO. — BENEŠ ZA OBNOVITEV STIKOV Z RUSIJO. — TUDI DUCA JO PRIPOROČA. — ODGODITEV SKLEPANJA NA MAJ. — MALA ANTANTA IN MADŽARSKA.

Beograd, 11. januarja. p. Danes dopoldne ob 10. se je vršila pod Pašičevim predsedstvom druga seja konference Male antante, ki je bila posvečena v glavnem zunanjim vprašanjem posameznih zaveznikov. Dr. Ninčič je obširno razpravljala o naših odnosih z Italijo od podpisa rapalske pogodbe do danes ter je obrazložila naše stališče. Zatrjuje se, da so udeleženci konference dobili prečiščeno, da se bo rešilo vprašanje v kratkem rešilo na prijateljski način. Razpravljali so tudi o bolgarskem problemu ter se je ugotovilo, da Duca in Beneš popolnoma soglasna s politiko naše države napram Bolgarski. Dr. Ninčič je poudarjal, da bo Bolgarska razumela, da je za dobre odnose s njenimi sosedi potrebno, da izvrši neustiljeno mirovno pogodbo, ter da s svoje strani stori vse, da se prepreči nov incidenti, ki so se dogajali doslej. V vprašanju Grške je dr. Ninčič izjavil, da z naše strani ni bil storjen noben korak v Atenah, ki bi bil v prilog kateregakoli režima in katerekoli oblike vladavine na Grškem. Naša država ima edino željo, da se Grčija čimprej konsolidira. Beneš in Duca sta izjavila, da se popolnoma strinjata s stališčem naše vlade.

Nato je minister Beneš poročal o zunanjih politiki Češkoslovaške. Razpravljali so o ruskem vprašanju in pri tej priliki posebno konstatiral, da se Rusija danes približuje Evropi ter išče kontakta z vsemi narodi. V tem vprašanju Mala antanta ne more ostati indiferentna in neaktivna, ona mora iskati stikov z Rusijo, da ne bo ostala izolirana in da se v momentu, ko bo Rusija konsolidirana, ne bo nahajala v fronti, ki ne bi bila Rusiji prijateljska. Naglasil je svoje mnenje, da bi člani Male antante morali, če ne drugače pa vsak zase, čim boljše rešiti vprašanje obnove odnosov z Rusijo. Smatra, da se bo na bodočem sestanku Male antante v Pragi, ki bo meseca maja t. l., mogel objaviti kolektivni sklep Male antante o načinu obnove odnosov z Rusijo. O Beneševem ekspozeu sta podala svoje mnenje dr. Ninčič in Duca. Konstatiralo se je, da je težnja vseh treh držav, da se še bolj učvrstijo odnosi s sosednimi državami ter da se ustvari novi prijateljski odnosi z ostalimi sosedmi med njimi tudi z Rusijo.

Rumunski minister za zunanje stvari Duca je podrobno pojasnil fazo, v kateri se sedaj nahajajo odnosi med Rumunijo in Rusijo. Obvestil je konferenco, da se je z Rusijo že sestavil protokol, s katerim so se uredila gotova vprašanja, ki se tičejo obojestranskih obmejnih in finančnih stikov ter obmejne trgovine. Ta protokol bosta morali ratificirati obe vladi. Duca je tudi obvestil svoje kolege, da bo sovjetski vladi za rešitev vseh ostalih odprtih vprašanj predlagal sestanek obojestranskih delegatov v Salzburgu, da pa dosedaj še ni dobil odgovora z Moskve. Duca je navedel, da se v Rumuniji javlja težnja, da se čimprej vzpostavijo dobri odnosi z Rusijo, da bi se spravile z dnevnega reda vse one kombinacije, ki se danes neosnovano širijo radi Besarabije.

Na koncu je govoril ministrski predsednik Pašič, ki je izjavil željo, naj g. Beneš za praško konferenco Male antante v Pragi pripravi vse, da se bo mogel sprejeti soglasen sklep o bodočih odnosih Male antante z Rusijo. Ta Pašičeva izjava je tolmači kot znak, da namerava naša vlada zadevo odgoditi.

Beograd, 11. januarja. p. Danes ob 4.

uri popoldne so se sestali v predsedništvu vlade zunanji ministri dr. Duca, dr. Beneš in dr. Ninčič k tretji seji konference Male antante, kateri je predsedoval dr. Ninčič. Najprej so se razpravljala diplomatsko - tehnična vprašanja sporednejšega značaja, nakar je sledila diskusija o aktualnejšem vprašanju, madžarskem posojilu, ki se bo nadaljevala jutri in se bo pri tej priliki tudi definitivno sklepalo, kakšne garancije naj zahteva Mala antanta od Madžarske za privoljenje v posojilo, da bi se mogli izpremeniti njeni prvotni pogoji. Kakor je zvedel naš korespondent iz dobro informiranih krogov, bodo ti pogoji jako težki.

Komunikeji o današnjih sejah

O dopoldanski seji konference je bil izdan sledeči komunikat:

«Drugi sestanek držav Male antante je bil danes ob 10. dopoldne v predsedništvu vlade. Vsi trije zunanji ministri so razložili zunanjo situacijo svojih držav. Pri izmenjavi stališč je bila konstatirana popolna soglasnost Rumunije, Češkoslovaške in kraljevine SHS, da nadaljujejo isto politiko mira, spoštovanja in konsolidacije pogodb, kar je vedno bil cilj Male antante.

Hočejo ravnotako, da ohranijo prijateljske odnose z vsemi državami. V tem pogledu sta mogla dr. Beneš in Duca z zadovoljstvom konstatirati, da se obstoječe težkoče med kraljevino Srbijo, Hrvatov in Slovencev in Italijo vedno bolj odстранjajo ter usmerjajo v smeri prijateljske rešitve in v smeri zblizanja med obema državama.

Na bolgarski in grški problem se gleda v Beogradu, Pragi in Bukaresti na isti način. Glede notranjih zadev Grške se želi, da se naj one konsolidirajo in da Bolgarska ostane v mejah mirovnih pogodb in se izogne vsakemu incidentu, ki bi mogel pokvariti dobre odnose s sosedji.

O popoldanskem sestanku se uradno poroča:

«Na sestanku od petka popoldne so zunanji ministri dr. Beneš, dr. Duca in dr. Ninčič končali v popolnem soglasju razprave o raznih vprašanjih, ki se nanašajo na zunanji položaj njihovih držav in pričeli razpravo o madžarskem posojilu. Prihodnja seja se bo vršila jutri, ob 10. uri dopoldne.

ODGODAJI DO ITALIJE.

Beograd, 11. januarja. r. Minister za zunanje stvari dr. Ninčič je na vprašanje novinarjev o odnosih z Italijo izjavil, da pred koncem konference ne more dati nikakoli izjav, da pa je res, da je dana možnost skorajšnjega sporazuma z Italijo. Navedba posameznosti bi bila samo škodljiva stvar.

VEDNO ENAKI.

Beograd, 11. januarja. r. Na hotelu Palace, kjer sta nastanjena ministri Beneš in Duca so razobeščeno poleg naše državne tudi češkoslovaška in rumunska zastava. Sinoči pa so na Grandhotelu kjer se je vršila ob Pašiča prirejana večerja razobeščili mesto državne srbske zastave. To se je splošno opazilo in je vzbudilo med gosti mnogo zamerjenj. Le radikalni so smatrali, da je stvar v redu in nikdo se ni potrudil, da namesti na hotelu zastavo kraljevine in njene vladarske hiše...

Spalajković podal ostavko?

IZGOVARJA SE, DA JE PODAL LE SVOJE OSEBNO MNENJE.

Beograd, 11. januarja. p. Danes popoldne je bil naš pariški poslanik dr. Spalajković pozvan k ministrskemu predsedniku Pašiču, s katerim je daljša časa konferiral.

Po konferenci je na vprašanje novinarjev glede njegovega članka v «Samoupravi», v katerem je nastopil proti obnovitvi odnosov z Rusijo, izjavil sledeče:

«Članek v «Samoupravi» je samo izraz mojega osebnega razpoloženja. Z njim se nikakor nisem hotel zavzeti za ruske monarhiste, ki so edini krivci ruske propasti. Obtožujem jih sam javno. Kar se tiče boljševikov, sem pod njimi silno trpel.

Zvečer se je razširila po Beogradu vest, da je dr. Spalajković predložil danes Pašiču svojo demisijo kot pariški poslanik. V diplomatskih krogih se zatrjuje, da je storil Spalajković svoj korak radi tega, kar se je na današnji konferenci Male antante razpravljalo tudi o vprašanju obnove odnosov z Rusijo. Uradni krogi, kakor tudi Pašič sam pa niso hoteli podati tozadevno nobenega pojasnila. Pašič popoldne sploh ni prišel v svoj kabinet, dr. Ninčič pa je odklonil vsako izjavo.

NINČIČEV POLOŽAJ OMAJAN?

Beograd, 11. januarja. r. V političnih krogih se živahno razmotriva dejstvo, da so se dosedanja posvetovanja zastopnikov Male antante vršila v ministrskem predsedništvu pod predsedstvom ministrskega predsednika Pašiča, in ne kakor je bilo prvotno določeno pod predsedstvom zunanjega ministra dr. Ninčiča v zunanjem ministertvu. Iz tega sklepajo, da je vodstvo zunanje politike zopet vzel v svoje roke g. Pašič in da je položaj zunanjega ministra dr. Ninčiča omajen.

Jugoslavija in Francija

ZVEZA ŽE OBSTOJA. — TREBA JO LE NA NOVO MODIFICIRATI. BENEŠ O FRANKOČEŠKI POGODBI. — MILLERANDOVO PISMO.

BEograd, 11. januarja. r. Zveza Jugoslavije s Francijo je gotova stvar. Prejšnja kraljevina Srbija je imela zvezo s Francijo že pred balkanskimi vojnami in je naslanjajoč se na to zvezo tudi pričela vojno s Turčijo. Ako se govori sedaj o novi zvezi, je to le deloma točno. Ta zveza ni bila nikoli prekinjena in gre sedaj le za to, da se z novo kraljevino SHS, katero tvorijo bivša Srbija in jugoslovensko ozemlje bivše avstro-ogrške monarhije, formalno kodificira. Kot zunanji znak rešitve tega vprašanja bo poset naše kraljevske dvojice v Parizu.

Beograd, 11. januarja. g. Češkoslovaški zunanji minister dr. Beneš je na vprašanje inozemskih novinarjev o češkoslovaško-francoski zvezi izjavil, da je bila pogodba v principu izdelana že pred štirimi leti, vendar pa takrat le zato ni prišlo do udeležitve, ker se nihče ni mogel orijentirati glede politike in ciljev Češkoslovaške. Sedaj pa je češkoslovaška država konsolidirana in njena politika splošno znana. Pogodba je torej le logična posledica njegovega dosedanjega delovanja, ki stremi za gospodarsko obnovitvijo Evrope na podlagi mirovnih pogodb in statusa quo.

Dr. Beneš je tekom svojega govora naglasil: «Moj namen nikakor ni ustanovitev kontinentalnega bloka in sem

vsak trenutek pripravljen, skleniti enako pogodbo tudi z Anglijo in Italijo. Sklenil sem najprej pogodbo s Francijo, ker so kulturni, politični in geografski interesi Češkoslovaške najbližji Franciji in ker sem tudi mnenja, da Anglija ni v enaki meri zainteresirana na ohranitev statusa quo v Evropi. Pogodba ni naperjena proti nikomur. Češkoslovaška se obvezuje v pogodbi le za ohranitev sedanjega političnega stanja v Evropi in je na podlagi pogodbe pripravljen za vsako državo sodelovati pri gospodarski obnovitvi Evrope. Kombinacije, da se je Češkoslovaška angažirala za francosko porušeno politiko, ali da ji jamči reparacije, so navadna izmišljotina. V splošnem naj nikdo ne pričakuje senzacij od beograjske konference. Tudi češkoslovaško-francoska zvezna pogodba ne pride v razpravo.

Beograd, 11. januarja. p. V dobro informiranih krogih se zatrjuje, da je bilo danes prebrano na konferenci Male antante pismo francoskega prezidenta Milleranda državnim poglavarjem zaveznikov držav. Pismo je vzbudilo velik utis. Vsebinsko se drži tajno. Mnogo pozornosti vsebuje tudi dejstvo, da je nocoj po slavnostni predstavi v gledališču priredil državnikom Male antante svečano soarejo francoski poslanik v imenu francoske republike.

Momentani položaj naših reparacij

IZJAVE JUGOSLOVANSKEGA ZASTOPNIKA GJURICA NAŠEMU DOPISNIKU.

Berlin, 11. januarja. j. Vaš dopisnik je bil danes sprejet od jugoslovanskega zastopnika v reparacijski komisiji dr. Gjurića, ki biva v Berlinu, da se pogaja z nemško vlado radi ukinjenja reparacijskih pošiljatev Jugoslaviji. Dr. Gjurić izjavlja, da je stvar reparacijske komisije, ščititi pridobljene pravice Jugoslavije. Jugoslavija je prva država, ki je sklenila z Nemčijo trgovsko pogodbo in je mogla ravno vsled tega pričakovati da se bo Nemčija prizadevala izboljšati dobre odnose na tej podlagi. Če bi Nemčija vztrajala na stališču z dne 2. avgusta 1923 potem bi utegnile biti posledice za nemško vlado in za nemško industrijo v Jugoslaviji težke. Dr. Gjurić je mnenja, da je v interesu obeh držav, da se zadeva uredi. Jugoslavija zahteva, da se izvršijo reparacijske davjatve, ki so bile pri nemških fabrikantih naročene in že plačane. Dr. Gjurić izjavlja dalje, da razume, če nemška vlada uveljavlja svoj sedanjo plačilno nezmogljivost, vendar pa je treba priznati Jugoslaviji pravo, da se potegne za pridobljene pravice, in pritiska, da se reparacijske pošiljatev nadaljujejo. Vse, kakor bi imelo končnoveljavno ukinjenje davjatve težke gospodarske posledice. Na vprašanje, ali je nemška vlada pripravljena popustiti, je odgovoril dr. Gjurić, da dosedanja pogajanja niso posebno uspela, ker so bila za enkrat zelo kratka, da so tudi izgledi za preokret pogajanj zelo majhni.

Francosko-belgijski odgovor Nemčiji

IZROČEN SINOČI ISTOČASNO NEMŠKIMA ODPRAVNIKOMA V PARIZU IN BRUSLJU. — ODGOVOR OMOGOČA NADALJNA POGAJANJA.

Pariz, 11. januarja. j. Danes popoldne ob 5. je izročil ravnatelj urada za zunanje zadeve della Rocca nemškemu odpravniku v Hoeschu francoski odgovor na nemški memorandum. Nemški odpravnik je imel nato z de Rocca tričetrtinurni razgovor, v katerem mu je francoski zastopnik v imenu Poincaréja naglasil, da vsebuje odgovor le tehnično stran in po francoskem naziranju še ne znači zaključka pogajanj. Francija je vsak čas pripravljena sprejeti in pretrpeti vse nove predloge, ki jih hoče Nemčija staviti. Predlogi pa morajo biti sestavljeni na tako široki podlagi, da so nadaljnja pogajanja mogoča.

Istočasno je bil tudi nemški odpravnik v Bruslju povabljen k zunanjemu ministru Jasparsu, ki mu je izročil belgijski odgovor in dal obenem ustno izjavo, ki se v bistvenem krije s pojasnili francoske vlade. «Temps» izjavlja, da je belgijski odgovor nekoliko daljši, vendar pa ne vsebuje ničesar, kar bi ne bilo v skladu s vsebino francoskega odgovora. Dejstvo, da je izročil odgovor sledilo tudi ustno pojasnjevanje, ni prišlo nepričakovano. Tudi nemška odpravnik sta dne 24. decembra pri izročitvi nemških memorandumov podala ustne izjave.

Zanella v Beogradu

Beograd, 11. januarja. r. Z večerajšnjim brzovlakom je došel v Beograd predsednik reške konstituante Riccardo Zanella. V času svojega bivanja v Beogradu namerava posetiti predvsem dr. Ninčiča. Zanella zanika, da bi bil imel sestanek z generalom Giardinom in da bi bil vodil pogajanja s sedanjiimi zastopniki italijanske vlade na Reki.

POOBLASTILNI ZAKON NA POLJSKEM.

Varšava, 11. januarja. j. Na današnji seji senata je bil s 64 proti 5 glasovom — 7 senatorjev se je glasovalo vzdržalo — sprejet pooblastilni zakon. Dalje je bil sprejet tudi osnutek zakona o uvedbi draginskega multiplikatorja na delavske plače z 42 proti 32 glasovom z delnimi spremembami. (Glej tudi članek na 2. strani!)

Inozemske borze

11. januarja:

CURIE: Beograd 6.425, New-York 570.25, London 24.65, Pariz 27.65, Milan 24.92, Praga 16.775, Budimpešta 0.0205, Bukarešta 2.90, Sofija 4.15, Dunaj 0.0081. TRST: Beograd 25.85 do 26.05, Dunaj 0.0320 do 0.0325, Praga 66.75 do 67.25, Pariz 109.25 do 110.25, London 97.75 do 98.25, New-York 22.95 do 23.10, Curih 398 do 401, dinarji 25.95 do 26.15, avstrijske krone 0.0620 do 0.0630, dolarji 22.00 do 23.05, carinski franki 89 do 89.50, uradni tečaj zlate lire 445.43.

DUNAJ: Beograd 708 do 802, Berlin 14.90 do 15.50, Budimpešta 2.48 do 2.53, Bukarešta 253 do 355, London 300.300 do 304.300, Milan 3084 do 3096, New-York 70.935 do 71.185, Pariz 3392 do 3408, Praga 2071 do 2081, Sofija 504 do 508, Curih 12.325 do 12.375; valute: dolarji 70.860 do 71.260, francoski franki 3345 do 3375, lire 3080 do 3100, dinarji 797 do 803; efekti (v tisočih): Hrvatska Hipotekarna 72, Avst.-o-Bosna 53, Jugoslovenska 118, Hrvatska eskomptna 135, Sarajevska pivovarna 1680, Kranjska industrijska (Jesenice) 2600, Zenica 2250, Gutmann 1420, Slaveks 710, Slavonija 200, Sečeraša Osijek 1492, Trbovlje 723, Juli-Süd 556, Wiener Bankverein 225, Länderbank 372, Zivnostenska 945, Južna železnica 205, Alpine 744. Tendence v jugoslovanskih papirjih mirne.

PRAGA: Beograd 38.50, Dunaj 4.75, Rim 140.375, Pariz 169.375, London 147.925, New-York 34.50.

BERLIN (v milijonih): Beograd 48.378, Milan 187.530, Pariz 204.287, London 18.254.250, New-York 4.189.500, Curih 749.622.

NEW-YORK: Beograd 112.50, London 428, Pariz 437.50, Rim 437.25, Curih 17.98, Praga 291, Dunaj 0.14125.

Program narodne skupščine

Beograd, 11. januarja. r. Danes dopoldne je bila v predsedništvu narodne skupščine konferenca ministrov s predsednikom narodne skupščine Ljubomir Jovanovićem o parlamentarnem delu in o predložitvi zakonskih načrtov na dnevni red narodne skupščine. Kot prvi pride na dnevni red zakon o centralni upravi države, potem proračun in zakon o ukinjenju ministrstva za konstituantno. Medtem se bodo izvršile ratifikacije mednarodnih poštinih in brzovajnih konvencij, in ako mogoče, tudi zakon o zemljoradniških kreditih. Dan sestanaka narodne skupščine se bo do določil na prvi seji ministrskega sveta.

LIKVIDACIJA KMETIJSKEGA ODDELKA V LJUBLJANI.

Beograd, 11. januarja. p. Po rešenju ministrskega sveta se bo te dni izvršila likvidacija poljedelskega oddelka pri pokrajinski upravi v Sloveniji.

Kaj pravi gospod Spalajković

ČLANEK, KI JE SKORAJ RAZBIL BEOGRAJSKO KONFERENCO.

Včeraj smo kratko citirali članek pariskega poslanika dr. Spalajkovića o obnovitvi odnosov z Rusijo v vladini «Samoupravi», ki je izval tako senzacijo in splošno obsodbo v celi Jugoslaviji. Danes približujemo iz članka najbolj značilne dele: Dr. Spalajković piše: «Kadar se pri nas in v inozemstvu govorijo v prilog obnovitve odnosov z Rusijo, prihaja to iz neinformiranosti, večkrat se pa dogaja to v materialni zainteresiranosti. Lahko rečem, da igra ta zadnji razlog glavno vlogo. Ako vidimo, da kdo v javnosti zastopa to temo, smo lahko skoraj vedno prepričani, da je vprežen v boljševiški voz in hoče ta voz zapeljati tudi k nam.

Z obnovitvijo odnosov z Rusijo ne bi storili nič dobrega pravi Rusiji, sebi bi pa storili v političnem in socialnem oziru največje zlo. Naivnost je govoriti o nekaki evoluciji boljševizma in verjeti, da boljševizem lahko postane nekaj drugega kot ono, kar je. Kakor zamorca z milom ne morete napraviti bega, ravno tako ne iluzija misliti, da se da napraviti iz boljševiških državnikov nacionaliste in nacionalne politike.

Priznati našega predstavnika v Moskvi ne bi mogla v ničemer spreminiti režima, ki ga nihče ne more spreminiti, on lahko samo s časom izgine kot vsaka patološka pojava. S prihodom ruskega sovjetskega predstavnika v Beograd pa bi se ustvaril v naši državi v političnem in socialnem oziru pravi vir opasnosti. On bi postal privlačni center za antisocialne in antidržavne elemente, ki jih je žalilob še vedno na Hrvaškem v Sloveniji, med bosanskimi muslimani in v Makedoniji. Ni treba pozabiti, da sovjetske oblasti, ki ne morejo ustvariti blagostanja v svoji deželi, razpolagajo s še prevelikimi sredstvi za propagando in spodbujanje reda v inozemstvu. Boljševiški predstavnik v Beogradu z milijoni dinarjev razpoložne bi pritegnili kmalu vse protidržavne elemente, kakor tudi vse one, ki jim je brez ozira

za kar navajajo kot primer slučaj Javorine. Kajti da se je ta karpatski goraki kot na mednarodnem razsodišču v Haagu prisodil Čehom in ne Poljakom, zato niso Francozi v zadnji meri zaslužni. Najneustrupnejši v Poljski so šli celo tako daleč, da so pretli s preokretom v poljski vnanji politiki, češ, da se je treba preorjektivirati v anglosko smer . . .

No, v tem pogledu sta lahko tako Francija kot Mala antanta povsem brez skrbi. Poljska je tako tesno navezana na protinemsko francosko politiko, kakor nobena druga država v Evropi, kajti nemška revanšna ideja se obrača prav tako proti Poljski kot proti Franciji. Poljska sploh ne more voditi «angloske» smeri v svoji politiki, pri čemer vprašanja vojnih kreditov niti ni treba vpoštevati. Sedanja nejevolja ostane le trenutni izliv, ki se bo moral v kratkem umakniti pametnemu preudarku, da je vsaj kar se tiče razmerja do Francije in Nemčije, poljska stvar identična z interesi Male antante, osebno Češkoslovaške.

Tako tedaj ne more biti govora o odtujenju med Poljsko in Malo antanto. Za nadaljno zbljevanje pa bo odločilnega pomena — razmerje do Rusije. Tovariši Markov, Žirkovič in Ciglar so ostali na svojih mestih za upravljanje z daljnjim delom v Beogradu, Ljubljani in Zagrebu. Mislim, da ne bi imelo nobenega smisla stopati v kakršnosobno zvezo z madžarskimi trupami. V balkanski organizaciji morajo biti točno določeni cilji in ona se ne sme razpliniti. Balk. organiz. mora iti nevdružno k izvrševanju teh nalog in popravljjanju napak, napravljenih v preteklem mesecu. Smatram, da je treba težko pozornosti prenesti na sev. okrožje Bolgarske, na srbsko Makedonijo, na Črno goro in Hrvaško. Staro kraljevino Srbijo kakor tudi južno Bolgarsko je treba pustiti popolnoma na miru, ker je v prvi razpoloženje preveč neugodno za nas sploh, v drugi so pa še preveč sveži spomini na septembarske neuspehe, ki so jih izvršili voditelji gibanja.

Ali pristaši NNS res hočejo postati radikali?

Dopis iz gospodarskih krogov.

Leta 1921. in 1922. se je v slovenskih gospodarskih krogih nabralo mnogo nezadovoljstva z vlado, ki je te kroge na eni strani pritiskala, na drugi strani pa zahtevala velike žrtve od njih. Ko je dr. Ravnihar (o Trillerju ne govorim, ker ga nikdar nihče ni maral) l. 1922. začel izpodkopavati tedanjo koalicijsko vlado, smo sledeč svojim naravnim občutkom, mu dajali prav. Ko je bila dne 3. decembra 1922 občinska volitev v Ljubljani, se nam je zdelo, da z odrinjenjem demokratov dobimo NSS in s tem zmago nad klerikalno - komunistično zvezo.

Priznamo, da smo bili nad izidom razočarani in smo se odkrito prepričali, da smo bili napačno informirani. Tedaj smo si tiho zaobljubili, da ne dopustimo nikoli, da bi se naprednjaki pri volitvah ruvali med seboj. Zato smo z navdušenjem volili 18. marca 1923 gosp. Josipa Reiserja, to pa tem bolj, ker gospodarski krogi dobro vidimo, da uradništvo rabi zastopnika, ki se zanj briga.

Medtem je delovala nova vlada, postavljena iz samih radikalov. Kmalu smo občutili, da smo prišli iz dežja — pod kap, kajti vlada je sicer govorila, da bodo carinske in sploh izvozne razmere olajšane, v resnici pa je vedno hujše. Predpisi se menjajo vsak mesec vsaj dvakrat! Davki so vedno hujši in kar se uganja pri odmeri prometnega davka in osebne dohodnine, to je nečuvstvo. Šele pod radikalnim režimom je začel peti bič. Nesposobnost, korupcija uničuje naše gospodarsko življenje, trgovina peša, ker nihče več nima denarja. Medtem pa davčni vijak pritiska, da nam pohaja sapa. Z veseljem smo čuli, da bo vlada za uradnike kaj storila, a kaj smo izvedeli? Da je finančni minister prevzel nalogo zaostriti znane protidržavinske zakone, ki se jih je dalo s trudom razumeti med vojno in prvo leto po njej, a ne leta 1924! Pakiranje vlade z Nemci in Turki se nam gabi. Nemški kapital polagoma zopet osvaja stare pozicije — s pomočjo radikalne vlade!

Ne more se torej reči, da je vlašarški režim kaj prijateljev pridobil v gospodarskih krogih. In naša domača radikalija s svojimi metodami še manj. Ravno gospodarski krogi na sobi čutijo, kako pod radikali cvete korupcija.

Zato pa oni, ki so se vnelali za NNS, neboje biti — radikali. Vemo, da bi gosp. Ravnihar za vsako ceno rad na zeleno vejo, odkar je izgubil zastopstvo Južne železnice. A da bi ž njim morali postati radikali ni ostalo, to ne pojde. Naj nas pozove na sestanek, pa bo videl, kako se moti, ako meni, da smo pripravljeni postati radikali.

Predvsem pa nam ne pride na misel, da bi uradnikom iztrgali mandat. Uradniki že itak trgovce smatrajo, da so oni krivi druginje. Ne maramo, če pojde z uradniškim zakonom narobe, da smo mi tega krivi. Mi imamo v gospodarskih in socialnih vprašanjih

nekaj drugačne nazore, kakor demokrati, a v vprašanjih državne politike se nam demokrati gotovo bližajo, kakor radikali, ki so se pri nas blamirali do kosti. Najbolj pa nam je na srcu napredni blok, da režimo Ljubljano. Zato odkrito pravimo, da nočemo novih front proti demokratom, temveč želimo ž njimi skupne fronte za dobrobit Ljubljane.

Ako hodi gosp. Ravnihar po drugi poti — in vse kaže, da žalilob tako — potem si mora biti na jasno, da je izgubil naše zaupanje. To ni samo moje osebno mnenje, temveč o tem sem se uveril v razgovorih z onimi svojimi stanovskimi tovariši, ki so do sedaj simpatizirali z NNS. p. r.

Mala antanta in Poljska

Sedaj o priliki beograjske konferenice Male antante se pogostem omenja tudi Poljska. Sicer se je zagotavljalo že preje, da na pristop Poljske k Mali antanti ni misliti in da ni v tem oziru v razvoju nikaka sprememba. Poljska ostane sicer blizu naši trozvezi, vendar še vedno zase, brez kakršnihkoli formalnih zvez.

Konstatirati pa moremo, da je bila Poljska na sinajski konferenci vendarle intenzivneje udeležena, dasi le kot pasivni poslušalec, nego na beograjski konferenci. Ni pa treba, da bi imela ta razlika tehtnejše ozadje. Za kaj točke, ki so na sporedu beograjskih posvetovanj, so domala tako, da se ne tičejo Poljske. V zadevi madžarskega posojila ni Varšava niti najmanj zainteresirana, osebno pa ne v oni smeri, kakor države Male antante. Balkanski problemi se Poljske prav nič ne tičejo; ne za Bolgarsko, ne za grško politiko se jim v Varšavi ni treba brigati. V zadevi politike napram sovjetom je stvar tudi precej drugačna; prvič je problem odnosov do Rusije za Poljsko daleko bolj pereč, nego za večino Male antante in ga mora reševati neposredno kot edini večji ruski mejaš, bodisi sama ali v zvezi z Rumunijo. In drugič, stvar priznanja sovjetske vlade je za Varšavo že rešena, ker jo je Poljska že priznala.

Doslej se je enotnost nastopanja Poljske z Malo antanto udeleževala edino napram mednarodnim problemom, zadevajajočim celokupno Evropo, kakor se je pokazalo o priliki evropskih gospodarskih konferenc. Danes se ne nahajamo pred nobenim takim projektom, kajti nemško reparacijsko vprašanje, vsaj za sedaj, še ne moremo šteti v to vrsto. Razgovori s Poljsko glede skupnega nastopa tedaj niso aktualni.

Preostane edino skupna zadeva, to je razmerje do Francije, oziroma do Nemčije in njenih reparacijskih obveznosti. Toda baš v tem oziru se je pokazala poljska javnost v poslednji dobi užaljeno. Poljski so zamerili Franciji, da jih ni predhodno obvestila o prijateljski pogodbi s Češkoslovaško, češ, da bi bila napram Poljski, ki se že nahaja v slični zvezi s Francijo, pač na mestu bolj zavezujoča politika. Sploh so na Poljskem radi Češkoslovaške nekoliko nejevolni na Pariz. Zdi se jim, da tamkaj preveč favorizirajo Čeha na račun Poljakov,

za kar navajajo kot primer slučaj Javorine. Kajti da se je ta karpatski goraki kot na mednarodnem razsodišču v Haagu prisodil Čehom in ne Poljakom, zato niso Francozi v zadnji meri zaslužni. Najneustrupnejši v Poljski so šli celo tako daleč, da so pretli s preokretom v poljski vnanji politiki, češ, da se je treba preorjektivirati v anglosko smer . . .

No, v tem pogledu sta lahko tako Francija kot Mala antanta povsem brez skrbi. Poljska je tako tesno navezana na protinemsko francosko politiko, kakor nobena druga država v Evropi, kajti nemška revanšna ideja se obrača prav tako proti Poljski kot proti Franciji. Poljska sploh ne more voditi «angloske» smeri v svoji politiki, pri čemer vprašanja vojnih kreditov niti ni treba vpoštevati. Sedanja nejevolja ostane le trenutni izliv, ki se bo moral v kratkem umakniti pametnemu preudarku, da je vsaj kar se tiče razmerja do Francije in Nemčije, poljska stvar identična z interesi Male antante, osebno Češkoslovaške.

Tako tedaj ne more biti govora o odtujenju med Poljsko in Malo antanto. Za nadaljno zbljevanje pa bo odločilnega pomena — razmerje do Rusije.

Pooblastila Grabskemu

Ko so se leta 1920. bližali boljševiki Varšavi, se je zganil poljski tabor in osvobodil domovino ob dvanajstih uri. Od te dobe trka in razbija po vratih ves čas drug sovražnik, to so desolantne državne finance. In te so v soboto 5. t. m. po boljševiških pred štirimi leti vdrigle strnilo poljski politični svet, ko so vse poljske stranke brez izjeme odglasovale min. predsedniku in obnem finančnemu ministru Grabskemu njegov dalekosežni finančni načrt v režije Poljske.

Enoglasni votum je že sam na sebi velik dogodek. Tem večji pa še, ker gre tu z odobrenjem načrta Grabskega tudi za izročitev cele vrste pooblastil in pravice, katerim se skupščina sama odrekla in jih prenese na prezidenta republike. Gre torej za finančno diktaturo, katero posebej Grabski, danes mož zaupanja cele Poljske. Kljub obupnemu gospodarskemu položaju je znal Grabski cel skupščini viliti nado in vero, da bo bolje, da bo zopet dobro, če se najde pravi Mesija, čist in energičen, pravi velkodukni sin naroda — in tega sina je narod v zadnjem trenutku zagledal v St. Grabskem, kateremu daje Poljska za pol leta neomejeno moč kuratorja.

Kratki zmisel trinajstih točk zakona o pooblastilih je: kar najhitroje zbrati čim največ davkov, zvišati takse, pri zanašati malim ljudem in nalogati več bogatinom in takim, ki so nedavno obogateli, uvesti v državnem gospodarstvu kar največjo štedljivost, prodati državna industrijska podjetja do višine 100 milijonov zlatih frankov, izvesti nafte zavode v Drohobyczu, dušikovo industrijo v Chorzovi in solne rudnike; uvesti in ustaliiti novo vrednoto na podlagi zlatega monometalizma in ustaliiti relacijo poljske marke k novi valutni vrednoti; ustanoviti emisijsko banko v obliki delniške družbe — itd. — in povsod skrbeti predvsem za to, da se šteti.

Pot je težka, utrudljiva, toda Grabski upa in veruje, da doope pri dobri volji vseh Poljska na cilj. In z njim veruje ves narod in je pripravljen dovoliti vse — in to je dobro znamenje, da se more delo posrečiti.

Tudi mi želimo to poljskemu narodu.

Kako volijo v Rusiji

Pariški «Journal de Débats» objavlja pismo Francoza, ki živi v Rusiji:

Cujemo, da boste v Franciji imeli kmalu volitve. Najbrž bodo drugačne, kakor pri nas. Da vam pišem, kaj so doživeli ruski volilci:

Dva dni pred volitvami so bile razglašene «po volji naroda». Nemška «Allgemeine Elektrizitätsgesellschaft», v kateri je svoječasno bil Krasin za ravnatelja, je neposredno izvolila sotruidnika «Pravde», komunističnega sodruga Sosnovskega. Sklicali so občni zbor vseh nameščencev. Čeprav so to storili 48 ur pred volitvami so zbranim izjavili, da velja nocojnji sklep te skupščine kot definitivno izjavljena volja vseh nameščencev in kot njihovo končno veljavno glasovanje.

Drugi dan so nastavljeni tvornice «Dukat» na slični način «glasovali» in seveda poslali v sovjet čiste komuniste. Potem so se nastavljeni te tvornice v sprevedu in z rebo zastavo podali pred poslopje moskovskega sovjeta. Spreved so povečini tvorile ženske. Predsednik mesnega sovjeta jih je nagovoril, češ, da mu je znano, kaj želite, ter jim sporočil, da potrjuje pravkar izvršeno «volitev». Evo, kaj se dogaja v deželi. Nikdo se ne briga za sovjetske volitve. Zaman so jih dvakrat zapored poskusili izvršiti, nikogar ni bilo, da bi bil oddal svoj glas. Nato je sovjetska oblast razglasila: Kdor ne pride volit, bo kaznovan z globo, od dani bo namreč moral po 5 pudov oves! To je pomagalo. Določena dne so se vidiub mraza in ledu velike množice pomikale deloma peš, deloma jež ali v trokah v volitvo vas. Med volilci so bili pomešani sovjetski komisarji. V nekakšni knožji je sedež volosti, t. j. nekakšnega županstva. Predsednik je zahteval, naj mu prinesejo svetiljko, ker v zimskem mraku ne more niti čitati volilnega imenika. Odgovore mu, da cela vas ne poseduje

ene same lampe, pri kateri bi steklena petrolejska posoda bila še cela. Zares so našli eno samo, in še ta je bila brez posode. Predstavljajte si sedaj to temno, z molčelimi nevoljnimi muškami napolnjeno kaščo! Na enem koncu je postavljena miza, zelo nedostojno razsvetljena, plamenček je majhen, ne daje svetlobe, pač se kadil in smrdi. Volitev prične. Prisotni se oglašajo, češ, naj bodo izvoljeni dosedanjí zastopniki. Ti pa se branijo na vse kriplje. Najglasnejši jokavo protestira: «Sodrugí, jaz ne morem več služiti, moje delo in moja družina me kličejo. Tudi stanujem predaleč» itd. Toda lamentacija mu ne pomaga, zborovalci si nočejo lomití glav z novimi kandidati, marveč vzamejo svojega dosedanjega zastopnika v sredo, ga nadržajo in z grožnjami prisilijo, da uzhne, ter ga zopet pošljejo v sovjet. Tako se zgodi večini dosedanjih «poslancev», le eden ima nekaj več sreče, njegovi somišljeniki uvažujejo njegove prošnje in ga oprostijo poslančevanja.

Cim je volitev končana, se vsa množica v hipu raztepe. Vsakdo poišče svojo pokrivalo ali svojo palico in množica prisiljenih volilcev izgine v temi. Drugega ne sliši, ko nekaj časa njih glasove in peketanje konjskih kopit. Glasovi se naglo oddaljijo. Zdi se, da ruski kmet ni komunist . . .

Politične beležke

+ S kom imamo posla? Zadnjič smo objavili 26 imen gospodov, ki so bili februarja 1923 izvoljeni v odbor NNS od shoda «zaupnikov». Takoj se je javilo nekaj gospodov s protestom. Dognalo se je že zdaj, da teh 26 odbornikov nikoli ni imelo seje. Niso jih vprašali nikdar za svet ali mnenje. Triller in Ravnihar sta z njimi imeni kar razpolagala. Ta odbor je imel voliti načelstvo. Se niti tega ni storil. «Načelstvo» NNS torej nikoli ni bilo voljeno in obstoji, če obstoji samo odbor NNS. Od teh 26 gg. je eden umrl, nekaj je izrazilih registriranih radikalov, nekaj pa dejanskih, ki pa to za nalivne ljudi prikrivajo. V členu imenu torej govorijo gg. Triller in Ravnihar? S kom imamo posla. Virilistov moderno politično življenje ne pozna več. Sedaj se le razumemo, zakaj se dr. Ravnihar brani sklicati zbor zaupnikov!

+ Temeljite študije. «Slovenec» je ves beseden radi slovenskega bogoslužja. Najraje bi izhajal v latinskem jeziku. Mesto da bi stvarno odgovarjal na naše članke, je surev. A v surovosti mu uide resnica. Zdaj pripoveduje, da izide bogoslužni obrednik v slovenskem jeziku. En molitvenik več ali manj ne bo stvari mnogo spremenil. A bogoslužni obrednik še ni slovensko bogoslužje. Pa tudi ta strokovni obrednik še ni izšel. To pa zategadelj, pravi naš ljubi črni kolega, «ker se v cerkvi dela vse temeljito in premišljeno.» To stvar se torej dela že odkar so latinski in nemški razširjevalci vere in branitelji cerkve imeli 2 leti v zaporu sv. Cirila in so potem z mečem napadli sv. Metoda in njegove učence. 1100 let cerkev že temeljito študira pravice Slovencev, da Boga molijo v materinem jeziku! A došudirana stvar še ni. Da niso prišli pravoslavni Srbi in nas osvobodili, bi samo za obrednik študirali še par stoletij. In ko bi izšel bi moral v leksikonu iskati, kje je stanoval ta, ki so zanj dovolili obrednik v ujetem jeziku. Slovensčina, ko bi bila mrtva, bi brž našla milost pri klerikalizmu. «Slovenec» je s svojimi priznanji hudo kompromitiral škofo, posebno pa g. Jegliča.

+ Radikalci so nezadovoljni z dr. Korošcem. «Hrvat» javljajo iz Beograda, da je odhod dr. Korošca in dr. Hrasnice na Dunaj izval najrazličnejše komentarje. Njuna razgovorjanja z Radicem se tolmačijo kot nepatriotska in nepolitčna. Dr. Korošec, ki je bil doslej spreten političen žongler, začelja izgubljati ravnotežje. Pogajanja, ki jih hoče voditi na vse strani, mu ne uspevajo. Ko se je pogajal z radikali, se je nadejal vstopa v vlado in raznih kompenzacij, toda nekateri poslanci njegovega kluba, ki so bili proti tej kombinaciji, so se protivilili njegovim predlogom, in dr. Korošec je ostavil pol dobljene pogoje in se takoj obrnil nazaj k hrvaškemu bloku, čigar politika je demagoška. A tudi v bloku so ga sprejeli z nezaupanjem in tako je dr. Korošec zdaj osamljen. «Hrvat» ne pristavlja nobenega komentarja.

Po svetu

— Posledice afere češkoslovaškega senatskega predsednika. Načelnik češkoslovaške agrarne stranke, predsednik senata, Prašek, je na seji stranke na volčstva, ki se je vršila v četrtek pod predsedstvom ministrskega predsednika Švehle in se bavila z njegovo afero zaradi špirta, stavlil stranki svoje mesto kot predsednik senata na razpolago in prošil, naj posebna komisija preišče vso zadevo. Načelstvo je sprejelo njegov predlog. Z odstopom Praška kot senatni predsednik je končana politična korupcijska afera, ki jo napravila v zadnjih tednih v Pragi mnogo mrahu. Kakor zna mo, je tudi predsednik Masaryk o priliki noveletnega sprejema javno pokazal svojo nezadovoljstvo s postopanjem senatskega predsednika Praška s tem, da ga ni hotel sprejeti, kar je izvalo velikansko senzacijo. Prašek je bil sedaj prisiljen, da je izvaljal konsekvence in se končno umakne iz političnega življenja.

— Prof. dr. Pošta umrl. V torek je umrl odlični češki paleontolog in geolo-

log, univerzitetni profesor dr. Filip Pošta. Spisal je mnogo strokovnih del iz geologije in paleontologije. Tudi za mečami je bil znan kot učenjak.

— Sprejem Rusije v Zvezo narodov. Povodom štiriletnega obstoja združenja Zveze narodov je poslal lord Robert Cecil vsem članom Zveze posebno poslanico, v kateri naglašja, da se morajo v tekočem letu vršiti predvsem sledeči problemi: Reparacijsko vprašanje, sprejem Nemčije in, ako bo mogoče, tudi sprejem Rusije v Zvezo narodov.

— Rusija odklanja tudi politična pogajanja z Rumunijo. Že včeraj smo poročali, da so se po daljšem času razbila trgovinska pogajanja med Rusijo in Rumunijo, ki so se vršila v Tiraspolu in Odesi. Sovjetska vlada je odklonila se, da tudi rumunski predlog, da naj bi se na konferenci v Salzbugu v Avstriji ročila vsa med obema državama vselej politična vprašanja. Moskovska vlada izjavlja, da nikakor ne more pričeti kakih posebnih političnih pogajanj z Rumunijo, pripravljena pa je, v slučaju morebitne obnovitve gospodarskih pogajanj v Odesi razpravljati tamkaj tudi o političnih vprašanjih.

— Konferenca ruskih obrobni držav. Finska, Estonska, Letška in Poljska se sestanejo dne 21. jan. v Varšavi na konferenco obmejnih držav. Na konferenci se bo razpravljalo 1.) o ustanovitvi razsodišča za sporne zadeve med konferenčnimi državami; 2.) o vprašanju medsebojnih garancij v primeru vojne; 3.) o ureditvi gospodarskih odnosov med konferenčnimi državami in sporu med Poljsko in Litavsko, čeprav Litavska na konferenci ne bo zastopana.

— Novo načelstvo angleške delavske stranke. Labour Party je do sestave delavske stranke izvolila začasno sledečo novo načelstvo: Macdonald predsednik, njegovi namestniki Clynes, Walsy in Wedgwood. Skupina škotskih radikalov je izvolila za svojega načelnika vodjo delavcev v Glasgowu, Wheatleya.

— H katastrofi «Dixmudena» objavlja včerajšnji pariški «Matin» izvešek iz zadnjega poročila poveljnika ponesrečenega zrakoplova. Poročilo je bilo sestavljeno ob priliki zadnjega zračnega manevra v Sredozemskem morju. Poročilo pravi, da je imel zrakoplov v sprednjem delu razpoko v širini pol metra, ki mora pri najmanjšem viharju povzročiti katastrofo, kar se je pozneje tudi res zgodilo.

Roman ljubljanskega pustolovca

Ljubljana, 11. januarja

«Ja, to je roman . . . cel roman,» je odgovoril v četrtek popoldne 22letni lahkoživček in veseljak Ferdinand Švela uradniku ljubljanske policije, ko ga je vprašal, odkod ima sredstva za svoje nenavadno udobno življenje.

In ni se zlagal. Kajti njegovo življenje je v resnici silno pestro in polno zanimivih dogodkov. Mladi elegant in kavaler je pravi tip velikomestnega pustolovca. Krasne postave, fin v občevanju ljubezniv poseben z nežnim spomel, se je znal takoj uveljaviti v vsaki družbi. Nastopal je sedaj kot medicinec, se spremenil že čez nekaj dni v gojenca vojne akademije, se degradiral potem zopet v mornariškega gojenca in postal končno . . . kinolog. Ta poklic je pri nas še malo poznan in zato mu je tudi najbolj imponiral.

«Kinologa» Ferdinanda Švelca je naša policija zasledovala že precej časa, a vedno brez uspeha. Mladi kavaler se je namreč mudil v družbi neke ugledne ljubljanske dame na Dunaju in študiral tam . . . kinološka vprašanja in drugo . . . S široko gesto in pomenljivim nasmeškom je šel preko vsakega dejanja. Ali se je naveličal on uje, ali pa ona njega, bodi že kakorkoli, stopil je nato v službo neke filmske družbe, od katere je dobil za svoje nastope 12.000 Din. Kmalu pa se ga je lotilo domotožje, naker se je vrnil v Ljubljano k svoji materi, stanujoči v Zlokarjevi ulici 12. Vihar, kakor je bil vedno, je tudi to nadaljeval svoje pustolovsko življenje in nastopal sedaj kot trgovski akademik, sedaj kot medicinec in zagrešil rane goljufije. Pozneje je hotel postati vsajski akademik. Da je absolviral snmu prvi razred realke, to ga ni čisto nič oviralo. Ponaredil je kratkomočno listino in vložil prošnjo za vstop v vojno akademijo. Razjarjen, da ni bil sprejet, in brez denarja, je izvalil potem bankovce od svoje sestre, ki jih je imela od očeta v Ameriki in napajal potem svoje prijatelje po gostinlah. Lepota dne jih je bilo nič manj, kakor 15. v restavraciji «Pri roži». Gostilni pa ni imel denarja in si za to tudi ni delal skrbi. Nagovoril je celo natakario Marijo Grilovo, da mu je posodila še nekaj čez 2000 kron, se poslovil od vseh skupaj francoski, oblekel suknjo, hlače in čevlje nekega svojega tovariša in hajd v Zagreb, v jugoslovenski Pariz. Malomestna Ljubljana tako ni za njega. Toda pariško življenje v Zagrebu ga je prevarilo. Za čez nekaj časa ga dobimo težko spomel bolnega v bolnišnici usmiljenih sester. Ko pa je okrevljal, mu je zopet vzklopela pustolovska žila. «Izposodil» si je obleko in denar svojega sobolnika in izginil na Dunaj, kjer je živel romantično življenje z omenjeno ljubljansko damo, dokler ga ni končno urila roka pravice.

Naši kraji in ljudje

Tako ne gre!

Strojilna tovarna na Polzeli, katere vodja je švicarski Nemec dr. Wildi, zaposluje več sto delavcev, ki so vsi Slovenci. Spomladi 1923 je tovarna odpustila iz službe delavca Artnika in Pocajta. Pravni zastopnik tovarne je odvetnik dr. Ernest Kalan v Celju.

Odpuščen delavec sta kot člana NSS negazirala svojo stranko in iz cele stvarnosti se je razvila nacionalna afera, češ Artnik in Pocajt sta bila odpuščen radi svoje nacionalne odločnosti. Tako se je zanj začela brigati celjska Orjuna. Ker je bil dr. Kalan član Orjune, se je meseca novembra njen predsednik g. Tripalo obrnil na njega ter ga prosil nasveta, kako postopati, da bosta odpuščen delavca zopet sprejeta v delo. V razgovoru, kateremu je prisostvoval tudi g. Prekoršek, se je pokazalo, da so bile informacije g. Tripala enostranske. Odpuščen delavec se ni izvršil iz nacionalnih razlogov, temveč radi nepazljivosti v službi in na delo se nanašajočega konflikta z obratovodnjo. V prijateljskem dogovoru sta se dr. Kalan in g. Tripalo sporazumela o nadaljnjem postopanju in je g. Tripalo popolnoma osvojil stališče dr. Kalana. Ta je tudi interveniral pri voditelju tovarne dr. Wildiju.

Odpuščen delavec se nista v tovarni več oglašila (kakor je bilo dogovorjeno) in se tudi nista mogla, ker ju ni nihče o tem obvestil. Pač pa je poslala Orjuna tovarni pismo, v katerem je iz nacionalnih razlogov zahtevala brezposelnosti in zopetni sprejem Artnika in Pocajta. Tovarna je to zahtevo v dopisu na Orjuno odklonila z utemeljitvijo, da ne gre za nobeno narodno zadevo in da je način, kako bi se naj vrnila odpuščen delavec v podjetje iz razlogov discipline nemogoče. Dr. Kalan je nato tudi sam pisal Orjuni (26. 11.), ji ponovno obrazložil, da ne gre za nacionalno vprašanje, ker so vendar vsi delavci in skoraj vsi ostali nameščenci v tovarni Slovenci, Artnik in Pocajt pa nista bila v nobenem oziru nacionalna voditelja ali sicer predstavnika kakšnega narodnega pokreta (tudi ne Orjuna) ter je obžaloval, da Orjuna ni postopala, kakor dogovorjeno, očitno pod utisom enostranskih informacij. Medtem se je namreč proti dr. Kalanu kot odličnemu članu JDS pričela s strani NSS divja hajka, kateri so se pridružile tudi »Jutranje Novosti«, glasilo Jadranske banke, ki je lastnica večine delnic poljske tovarne in kateri bi bilo treba reči le odločno besedo, pa bi Artnik in Pocajt mogli postati makar ravnatelja poljskega podjetja. Tem partizanskim intrigam je nasledila tudi Orjuna, ki je naenkrat obrnila svojo ost ne proti lastnikom tovarne, temveč — proti dr. Kalanu.

Kot odgovor na svoje lojalno pismo je dr. Kalan prejel dopis Orjune, ki mu očitno, da je s svojim dopisom grešil proti § 7. pravil ter ga poziva, naj svoj postopek pisмено opraviči. Dr. Kalan je odgovoril s ponovno vpljudno obrazložitvijo dejanskega položaja, povdarjal, da je v sporazumu s predsednikom Orjune, g. Tripalom postopal v toplem razumevanju za interese in cilje naše nacionalistične organizacije. Na to pismo dr. Kalan ni dobil nobenega odgovora, pač pa je »Nova Pravda« (1), ki je, kakor znano, vedno vodila najograbnejši boj proti »Orjuni«, napovedala izključitev dr. Kalana iz Orjune, češ da je on odklonil zopetno sprejetje obeh delavcev v tovarno! Res je dr. Kalan prejel 21. decembra pismo tajnika (!) Orjune, da je iz organizacije izključen, ker da je odklonil zahtevo po zopetnem sprejemu delavcev, češar ga Orjuna preje nikdar dolžila ni! In še predno je postala izključitev pravomočna in predno je dobil dr. Kalan možnost obrambe pro-

ti povsem novi obdolžitvi, so gospodje svojo sodbu že objavili v službenem glasilu organizacije.

To je bil signal za divjo strankarsko gonjo proti dr. Kalanu in cel demokratiški stranki in je le dokaz, kakšne intrige se skrivajo za celo afero. Celjska k. o. JDS je po natančnem pregledu dejanskega položaja in zaslišanja prič izrekla svojemu zaslužnemu predsedniku soglasno zaupnico. Kdor dr. Kalana pozna, vé, da je nezmožen storiti naroden zločin. Njegovo nacionalno delo v Celju ni od danes. Nobena strankarska zavist in nepoštenost in tudi nobena mladostna neizkušenost ne more njemu odvzeti zaslug, ki si jih je stekel v vojnem času, ko je bilo treba za gotove nacionalne naloge odločnih in korajžnih ljudi in v dobri prevrata kot energičen predsednik Narodnega odbora. Zato upravičeno občuti cela resna narodna javnost postopanje proti dr. Kalanu kot krivico, ki grozi v svojih posledicah zadeti onega, kateri jo je povzročil. Kajli ako se z našimi nacionalnimi ljudmi tako lahko miselno postopa, kakor se je to zgodilo v slučaju dr. Kalana, ter se jih brez najtehtnejših razlogov in najskrbnejših ugovoritev postavlja na sramotni oter, potem nastaja vprašanje, kdo se bo hotel v bodoče s sodelovanjem za plemenite cilje naše jugoslovanske nacionalistične organizacije še izpostavljati, da se ga jutri na podlagi bogve kakšnih partizanskih intrig priprosi za narodnega zločinca?

Dr. Kalan lahko mirno preide preko nekvalificiranega napada na njegovo narodno čast. Dobro in koristno pa bo, ako celjska Orjuna popravi obžalovanje vredno pogreška, v katero so jo očitno zapeljali ljudje, v katerih imenu govori »Nova Pravda«, glasilo tiste stranke, ki je proglasila, da ne more biti njen pristaja, kdor je član Orjune.

Kmetijska družba

Vsled pasivne rezistence prof. Jarca in precej nerodnih kontramanevrov vodstva SKS je pokrajinska uprava razpustila glavni odbor »Kmetijske družbe« in na njegovo mesto postavila komisarija. Ta odredba je bila nezakonita, a ker je komisar razpisal volitve za 30. t. m. je bilo upati na naglo sanacijo tega nezdravega položaja s pravilno izvolitvijo novega glavnega odbora. O. Jarc se zdaj proti vsem ukrepom pritožuje z namenom zavleči volitev preko 31. marca, da bi potem lanski delegati ne smeli več voliti. Pri tem mu gre na roko novi vel. župan Šporn, ki bi se rad prikupil klerikalcem, kojim na ljubo je bil postavljen. Vsled te Špornove igre je velika nevarnost, da se občni zbor zavleče in se Špornu posreči, da spravi »Kmetijsko družbo« klerikalcem v roke. Mi proti temu partizanstvu v interesu edine naše strokovne kmetijske organizacije odločno protestiramo. Ni daleč čas, ko bo g. Šporn uvidel, da »Kmetijska družba« ne more biti objekt za njegovo igro z SLS.

Končno pa na adresu SKS: Vodstvo SKS je stvar »Kmetijske družbe« obravnavalo skrajno nerodno in neprevidno. Trudilo se je odrivati JDS, kar se je moglo. Mi smo že pred par tedni izjavili, da se bo ta slepa taktika brdko maščevala. Pri postavljanju kandidatov je ta trmoglava družbica sklenila JDS dati v družbinem glavnem odboru — enega člana! Zeleni gospodje so zapadli v stare napake klerikalcev: Mi in samo mi! Domisljavo odvrnanje. In uspehi? Ali res ni v cel SKS enega pametnega človeka, ki bi nezrelo zeleno frakirajo prijel za ušesa? Ko so demokrati vodili SKS, je dobila 8 mandatov in marsikaj je šlo. Odkar pa so tu naši kavarniški zemljoradniki gre vse narobe. Za tiste brihtne politike, ki so se obsesili za frak-

ljubljanskim radikalom radi par službic, je redukcija kmetijskega oddelka in katastrofa »Kmetijske družbe«, ki jo pripravljajo klerikalci pod radikalsko zaščito, dober nauk. Mislimi so, da sedeo v mehak foteli, a razum dveh ali treh so vsi ostali — na hladnem...

Gorski ptiči

Slavonski hajduk Jovan Čaruga v rokah pravice. — Kolo gorskih ptičev. — Poglavja iz hajdukovanja zelenih kadrov.

Po končani razpravi proti Paskijeviču prihaja na vrsto Jovan Čaruga, zloglasni slavonski hajduk, od prevrata dalje strah in trepet tamošnjega prebivalstva. Po čudnem, doslej še ne točno pojasnjenem naključju je uspelo orožniški patrulji, da ga je zajela živega in zdej previdno zasleduje njegove pajdaše, da končno iztrebi iz slavonskih šum tolovajsko moro, ki ima naravnost gorostasen divjeromantični razbojniški historijat.

Jovo Stanisavljevič-Čaruga, kakor je njegovo pravo ime, je leta 1916 pobegnil od vojašnice v Osijeku k zelenemu kadru v Fruško goro. Ob prevratu se je vrnil v svoje domače selo Bare, prevzel poveljstvo narodne straže in ubil nekega seljaka. Bil je nato obsojen na štiriletno ječo, a mu je uspelo pobegniti v gozd, kjer se je sestel s hajdukom Božom Matijevićem ter bil spet jet v njegovo tolpo, imenovano »Kolo gorskih ptičev«.

Božo Matijević je bil tedaj glasovit hasambaša, ki je slavonskemu prebivalstvu celo imponiral: veljalo je o njem, da preganja le bogataše in oduhuje, podpira in brani pa siromake. Matijević je bil iz šeste gimnazije potrjen k vojakom in je kot kadetni aspirant prišel v rusko ujetništvo; vpisal se je v jugoslovansko legijo, boril se v Dobruži, polagoma pa postal boljševik, in se leta 1918 vrnil domov ter se začel skrivati po gozdovju in organizirati zeleni kader. Ob prevratu bi se bil lahko rehabilitiral, toda instinkt ga je gnal nazaj v planino, kjer je zbral pajdaše in začel praktično izvajati »ekonomizma« z ropanjem in tolovajstvi. Božova četa je imela troje taborišč z zalogami orožja in streliva, s skupno blagajno, Božo sam je zelo strogo vodil pravdo »delniške glavnice«, »novih dohodkov«, »premišnin« in »skrite rezerve«. Kolo je imelo svoje pisane statute v paragrafi: tatvina iz blagajne, prikrivanje plena in strahopetnost so se neizprosno kaznovale s smrtjo.

Matijević karakterizirajo vsi sodbeni opisi kot neustrašnega leva, odkritega napadalca, včasih dovolj popustljivega. Jovo Čaruga pa je bil krvočen tiger, silno spreten v bežanju. Matijević ni dopuščal preveč razbojstva; kot prvega so pri napadu ubili oduhuha Schlossbergerja v Bokšiču. Denarja pri tem niso utegnili pobrati, kar je Čaruga dalo povod, da je Matijevića odstavil kot nesposobnega in se sam postavil tolpi na čelo. Odslej so se pod njegovim nadzrom opreznim vodstvom začele vrstiti pljačke druga za drugo. To je bilo v letu 1920. Božo Matijević je za par mesecev ponižan, opustil hajdukovanje, a se je kot izgubljenec zopet vrnil k svojim tovarišem v gozde.

Dne 12. avgusta so taborili v taboru II. nad vasjo Zdenec v gosti šumi, kuhali večerjo in pričakovali sodruga Janka Zupana, ki so ga pred dvema dnevi poslali v vas Punitovec ubiti in oropati župnika. Denar je počel, tudi v šumi je življenje drago... — Začuje se oster žvižg, Janko stopi v šotor, premočen do kože, mrk in pobit. Začne se opravičevati, da ni šlo in ni šlo. Božo Matijević in Čaruga ga nahlulita za strahopetca,

izročita mu lopato, da si sam izkoplje grob, Čaruga napiše obsodbo, Božo podpiše in razglasi:

«Obtožba in obsodba».

Član kolo gorskih ptičev Janko Zupan se je pregrešil proti § 1. in 6. društvenih zakonov. Kazni, izpremenjene v izvršitev takega čina, s katerim bi se pred kolom osvetlil lice, ni izvršil radi razlogov. Zato se po društvenih zakonih obsoja na smrt z ustreljenjem.

Tabor II., 20. avgusta 1920.

Božo Matijević, I. r.

Jovo Čaruga, I. r.

Priča: Ilija Knežević, I. r.

Božo Matijević nato pozove obsojenega Janka, da opravi poslednjo molitev; ta je tiho jokal in prosil, naj mu prizanesejo, mlademu in čvrstemu. Pomagalo ni nič, Janko skoči v beg, po par korakih ga zadeneta dve krogli. — Pokopljejo ga v jamo, Čaruga mu za poslednji blagoslov vrže 5 dinarjev; na to zloži šotor in se v mraku odpravijo z žalostnega mesta v drugo planino. Ob robu šume jih presenetijo skrite postave: orožniki. Salva zagrmí, zadet v glavo se zvrne Božo Matijević in še par drugih, le trojica se je srečno razletela; Jovo Čaruga se je divje suval z nekim orožnikom, se iztrgal in sam pobegnil v drugo planino. Osnovel je kmalu novo tolpo, kjer je kar v začetku uvedel neizprosno disciplino. S tem se je začela glavna epoha njegovega hajdukovanja, ki je tekoma zadnjih dveh let navdajala vse slavonsko prebivalstvo z grozo, varnostno oblasti pa z neprestanimi brigami, da so končno na njegovo glavo razpisali 50.000 dinarjev. Čaruga v tolpa je izvršila vrsto zločinov od navadne tatvine do krvavih roparskih umorov, katerih žrtev je lani bil tudi gozdar Pirkmajer na gradu Tompojevci. Doslej je na njegovo vest dokazanih 18 roparskih napadov in 7 umorov. Po letu tega bo Čaruga odgovarjal za smrtno obsodbo v svoji ječi, kjer ni priznal nobenega prestopka proti lastnim paragrafom.

Dočim so se njegovi komplici skrivali po gozdovju, je Čaruga polagoma začel pod krivimi imeni in izmišljenimi poklici javno nastopati. Na zabave se je vozil v Zagreb, poleti je šel na letovišče ob morju, v Vinkovcih si je najel kot »vojni liferant Nikola Drezgic« elegantno stanovanje s 5 sobami, kamor je vabil na pojedine ugledne somoščane. Ker je večkrat pohajal na deželo po svojih »poslih«, so se znal spretno izmikati zasledovanju in je orožništvo vodil za nos. Svojim komplicom je pa dajal točna navodila in sporočila.

V Retkovcih se je zagledal v lepo devojko Mando Smolčić, se ji predstavljal kot Milan Barić in se tudi z njo zaročil. Pred tedni je pismo, naslovljeno na Mando, pravi v roke orožništvu. V pismu se je govorilo o nekem roparskem napadu. Odtlej je vodila nit v Vinkovce, kjer so Čarugo te dni razkrinkali in odpravili v Osijek. V ostalem je o njegovi aretaciji več verzij, marsikaj se še čuva tajno, ko orožništvo vztrajno sleduje njegove komplice. — Čaruga še precej prostodušno izpoveduje svoje strahotne avanture. Preiskava sama bo najbrž trajala pol leta, nato bo sledil obsežen proces, ki bo razkril romantično grozoto hajdukovanja po Slavoniji, kakor je Paskijevičev proces osvetlil g. lobo »velemestnih« plasti.

Dopisi

MOSTE PRI LJUBLJANI. Izpogovorniki hočemo nekaj besed o razmerah v tukajšnji kemični tovarni. Obratovodja g. Šubert je morda že pozabil, kako je med svetovno vojno v tovarni zaposlene slovenske vojske zapiral v temne tovarniške celice in jih dajal svojevoljno v »špange«. Ne bomo pa pozabili tega nikdar mi delavci in ostali nastavljeni,

ki moramo še sedaj prenašati njegove že neznosne škane. Ugotavljamo, da je delavstvo v tovarni vedno na svojem mestu, to je, pri delu. Nastavljeno obratovanje vestno izvršuje svoje dolžnosti v interesu podjetja in želi zato, da g. Šubert temu primeroma tudi z njim postopa. Sicer pa je v naši državi še dovolj izkušenih moči, ki ga lahko nadomestijo. Trpinčenja naših ljudi in to cele brez tehtnega vzroka, imamo dovolj.

IZ POLJANSKE DOLINE. V našem novem Sokolovem domu se je začelo prav pridno društveno življenje. Posebno dramatični odsek kaže mnogo življenja. — Za predpust se pripravlja veseligr »Avtomobilist«, ki jo je uprizoril z največjim uspehom še šentjakovski gledališki oder v Ljubljani. — V nedeljo dne 13. jan. ob 13. uri, pa gostujejo Poljanci z Remčevsko kmetško založbo »Uitkarji«, ker je doma zaradi pomanjkanja prostora ne morejo igrati. Zdravo! — ač.

BREZJE PRI OTOČAH. V nedeljo zvečer je prišlo iz gostine pred cerkvijo več gostov. Kar naenkrat se zaletel v uboica Franceta Ropreta iz Šenčurja, ki so ga tako pretepili, da je bil vse krvav. Najbolj se je odlikoval pri tem organist in kravji mešetar Ivan Bole iz Brezja. Močakar je vrhutek tudi klerikalni občinski odbornik. Ali smo ga volili za to. Prihodnjih nas seveda klerikalci ne dobe več na litanije. Pokazali jim bomo hrbet javno, kar bi morali sicer storiti že danes.

TRŽIČ. Močnarska šola v Tržiču priredi v soboto 12. in nedeljo 14. jan. popolno veliko pravilčno veseligr »Prelepa kraljčina« v šolski telodavnici. Številnega občiska si želita deca in šola.

JESENICE. Podružnica Jugosl. Matice je zbrala v preteklem letu na članarini 1455 Din. Pozivljamo vse nevladnjene narodnjake, naj pristopijo k podružnici. Za podružnico: dr. Kogoj, Leo Pihrovce in Felika Cop. — Za šolski tamburaški zbor sta nabrali gđ. učiteljci Žitnikova in Dacarjeva 2232 Din. Vse priznanje neutrudljivima nabiralkama. — Šolski vodstvi sta uprizorili dne 6. januarja Leona Pihrovca čarobno pravljico »Nežica in palčki«. Obisk je bil nad vse pričakovane zadovoljiv. Kosmatih dohodkov je bilo 1756 Din. Vodstvi obeh oseb izrekata tem potom vsem udeležencem svoje prisrčno zahvalo. — Učenci in učenke VI. razreda so prodali tekom nekaj dni za 1110 Din koledarjev Jug. Matice. Na ta način se jači narodna zavest mladine.

POLZELA. Občni zbor »Abetinenčnega kluba«, »Vilšev kriz« na Polzeli pri Celju se vrši v nedeljo dne 20. januarja ob 3. uri popoldne v klubovih prostorih.

BREZICE. Gremij trgov. v Brezicah priredi dne 2. februarja »Trgovski ples«.

Cisti dobiček je namenjen za šolo vajencev in v prid strokovni organizaciji trgovstva.

MURSKA SOBOTA. Proslava rojstnega dne naše kraljice Marije se je vršila v Murski Soboti jako klavarno, kakor že običajno. Služba božja se je vršila v katoliški in evangelijski cerkvi. Udeležili so se jih pač državni nameščenci, le gospodov akademičnih naobrazencev od okrajnega sodišča in okrajnega glavarja Lipovška ni bilo videti. (Morda je bil bolan ali odsoten). Dva dni pred proslavo je bila vsem državnim uradom, občinskemu uradu, društvom in narodnim korporacijam poslana uradna okrožnica, v kateri ni bilo čitati nikakega apela na hišne posestnike, da naj ne razobešijo državnih in narodnih zastav. In res, trgovine so bile odprte, posebno židovske. Na privatnih hišah ni palopala nobena zastava. Čemu tudi neki! Saj so občinskemu gerentu dr. Semenu, zagrizenemu madžaronu in najbrže še članu organizacije probujajočih se Madžarov ni zdelo niti vredno, da bi pozval prebivalstvo, da naj okraši svoje hiše z zastavami. Je že takol! Zopet lepa vizitka v album naše vlade!

Sprememba dramskega repertoarja v Ljubljani. Za soboto zvečer napovedana dramska predstava »Golobčica« se ne more vršiti, ker je zbolela ga. Vera Danilova. Uprizori so namesto »Golobčice« Savoirjeva duhovita komedija »Osma žena« z Nablocko, Putjato in Rogozom v glavnih vlogah izven abonmana.

Gledališko anketo v Mariboru sklicuje za 14. jan. ob 18. uri v mestni posvetovalnici mariborski župan Grčar. Ker je vlada letos državno subvencijo iz leta 1923, namesto da bi jo zvišala, znižala od 500.000 na 200.000 Din, je mariborsko gledališče v obupnem položaju. Obstaja nevarnost, da se bo moralo po prvem četrtletju enostavno zapreti. Pročun sezona je bil napravljen na podlagi državne subvencije enega milijona Din, ker so upravi gledališka državni funkcionarji tudi toliko obetali. Treba je, da se vsi činitelji združijo k skupni akciji in preprečijo polom najvažnejše kulturne postojanke v obmejnem Mariboru.

Zagrebsko gledališče uprizarja sedaj v oprejem repertoarju Massenetovo »Manon«. V drami se igra Tolstega »Moč teme«.

Predavanje o umetnosti. Kurz Umetnostno-zgodovinskega društva v Ljubljani se nadaljuje nocoj ob 6. uri zvečer na univerzi. Predava prof. dr. Mole o naravi v umetnosti.

IV. mladinsko predavanje se vrši v nedeljo dne 13. januarja popoldne in sicer pod naslovom »Vijolična sonata«. Spored izvajata kons. prof. Jan Šlais

Kulturni pregled

Iz organizacije slovenskih umetnikov

V nedeljo se je vršil 3. redni občni zbor Strojarskega združenja jugoslovanskih oblikujočih umetnikov. Udeležba je bila prav dobra: zastopani so bili razen domačih umetnikov tudi zagrebški po g. Jašo Rankljo, tržaški po g. Srečku Šteku in mariborski po g. Josipu Žagarju. Razprave so bile zelo animirane. Občni zbor je vzel delo doseganega odbora z odobravanjem na znanje, posebno njegov čez tudi brezupni trud za doseganje postavk za umetnost v državnem proračunu. Iz tajnikovega poročila je bilo nadalje razvidno, da je odbor skušal na razne načine delati za povzdigo umetnosti v Sloveniji. Posređoval je pri prirejanju razstav in konkuren, vplival je na denarne zavode, da so podpirali umetnost, sestavil je minimalne tarife za ilustrativna dela itd.

Ker se niti viada niti kaka druga javna oblast ne potruži, da bi olajšala umetnikom njihovo delo, je sklenil občni zbor slediti primeru zagrebških kolegov in z lastnim trudom zbirati sredstva, da se uresniči kardinalni postulat ustvarjalnih umetnikov: gradba umetniških atelijev. V to svrhu je bil izvoljen poseben odesk za arhitektom Vurni-

kom na čelu. Nadejati se je, da bo javnost ta projekt drage volje podpirala moralno in materialno. S tem v zvezi je tudi načrt, da se priredi letos velika predpustna prireditev. Izvoljen je bil v ta namen poseben veselčni odesk, kateremu predseduje arhitekt prof. Rado Kregar.

Novi odbor, ki je obenem po pravilih umetniški svet za Slovenijo, je sestavljen tako-le: predsednik R. Jakopič, tajnik: Saša Šantel, blagajnik: Gojmir A. Kos, arhivar: Valentin Kos, odborniki: J. Costaperaria, A. Bucik, I. Vavpotič, namestniki: aih. V Šubic in gospa Zupanec-Sodnikova. Preglednika: A. Sever in G. Birola.

Knjige Mohorjeve družbe

za leto 1924.

Poleg koledarja, ki je seveda pisan v politično-tendenčnem duhu in neizogibnega »Življenja svetnikov« je izdala Mohorjeva družba za leto 1924. troje knjig: Sokratov zagovor, Za vsak dan in Carski sel. Naj nam bo dovoljeno, da o teh publikacijah priobčimo kratko oceno našega poročevalca.

Platon: Sokratov zagovor. Preložil Anton Sovrč. Založila in tiskala Mohorjeva družba. Broširan izvod 18 Din, vezan 25 Din. Poštuna 1:50 Din. Kot 2-

zvezek Mohorjeve knjižnice je izšel ta prevod izpod peresa zaslužnega in marljivo prevajalca iz klasičnih jezikov prof. A. Sovrča. »Apologija« je kakor ustvarjena, da bodi enim velika tolažnica, drugim budna vest v teli strašnih časih, piše Sovrč v uvodu. Prevajalec je napisal, kar bi morali storiti dosledno vedno vsi prevajalci znamenitih del velikih avtorjev, najprej dober uvod o grški prosvetni dobi in o zastifih. Glavne zofiste je očrtal. Nato je označil Sokrata, njegovo delovanje, značaj, vpliv in smrt. Prevod sam je izvršen vestno in v bogati slovenščini. Le semtertja je začel prevajalec predaleč v domač žargon. Pisati ni mogoče »zanikerna guncvet« (!) — »na dilico delati«, — »ne pozabljati zmemar«, koružja, rotovž (atenski), žlahla, ne glede na dober (mesto dobi) glas itd. Včasih se zdi, kakor bi bil Sovrč stikal po slovarjih za zastarelimi, že mrtvimi ali banalnimi besedami ali kvadransko robotnimi izrazi. Vsmokavzarstvo ne sodi v klasiko. Vzlic vsemu človek znova stmi nad duhovitostjo in humornostjo veleuma Sokrata. Uverjeni smo, da bo užival ta prevod vsak naš izobraženec.

Dr. K. Ozvald: Za vsak dan. I. Izdala in založila Družba sv. Mohorja na Prevaljah. Str. 64. Dr. Ozvald pravi, da je zbral v tej knjigi »cvetje«, ki so ga natrgali veliki in največji sinovi in dobroniki človeštva po čudovitih gredicah svojih globokih duš. V istini je podal nekako berilo za ljudske šole, nekaj pregovorov, citatov iz sv. pisma ter nekaj odlomkov in črtic raznih naših in tujih

pisateljev. Največ je Cankarjevega gradiva. Marsikdo se bo začudil, da je dr. Ozvald marsikoga, ki po svojih dejanjih tega ne zasluži, uvrstil med »največje« sirove in dobronike človeštva. N. pr. Miroslava Vilharja »Zupana« ali A. M. Slomška »Zlate resnice«, doslej še nismo prištevili med Shakespearje, Platone, Rousseau... a še tega in onega ne. Ta zbornik je znanilo ali iz zadrege ali iz skoposti. Ali ni rokopisov, ali se ne plačajo? Takale skrupulala kakor je knjiga »Za vsak dan« so dandanes sumljiv anahronizem.

Julius Verne: Carski sel. (Mihail Stroyov). Poslovenil dr. A. R. Kot 78. zvezek Slovenskih Večernice je namesto izvršne povesti izdala Družba sv. Mohorja letos tale prevod, značen v naglici, menda iz nemščine, gotovo pa ne preveden iz originala. Prevajalec dr. A. R. »bomka«, postavlja glagol na konec stavkov in ne razločuje pri adjektivih vselej določine in nedoločne oblike: v rabi besed ni izveših mu uide tudi kak germanizem. No, prevod je vsekakor cenejši od originala. K sreči je povest resnično zanimiva, le, žal, že zelo zastarela. Na tisoče naših vojakov, ki so videli te kraje, se poč namoje, ko prečita že davno nič več resbirčen in razvršča besede kakor se nameri. Šel I. del na 128. str. Naslovno stran je narisal v otroškem slogu Tone Krulj.

V splošnem se je torej Mohorjeva družba ljubljani toliko obetanim reformam s književnim darom za leto 1924. slabo odrezala.

Domače vesti

*** Za slovensko liturgijo.** Pišejo nam: Izbežali ste jih. Sedaj vendar vemo, kdo je kriv, da se šesti božič po našem osvobođenju še ni razlegel izpred oltarjev v Jugoslaviji klis: Slava Bogu v višavi. Sedaj so «avtoritativno» povedali, da je Vatikanski pripravljen ustreči in dovoliti obnovitev staroslovenske liturgije, zavirajo pa stvar samo «redne cerkvene oblasti», t. j. škofje. Te oblasti bi najraje spravile vso stvar ad acta; vsaj zdi se nam tako, ker tako sumljivo molče in se ne čuje v nobenih pripravah. Ljudem, katerim se je šestkrat zabavalo s prižnice, da se sme brati maša samo v latinskem jeziku, naj bi se razložila naša stara pravica; pove naj se jim avtoritativno v pastirskem listu, da je slovenščina prav tako, kakor latinščina, posvečen jezik, sposoben, da se v njem opravljajo bogoslužna opravila. Redne cerkvene oblasti «proučujejo» to zadevo. Čemu? Saj sta jo do dan proučila že pred več nego tisoč leti blagoslovni Ciril in Metod. Ako ste njihovi nasledniki, dajte narodu vse, kar sta mu naklonila ona! Dajte mu slovensko bogoslužje brez odlašanja! O njunem prihodnjem prazniku dne 5. julija naj se čitajo v slovenskih cerkvah maše v staroslovenskem jeziku. Uverjen sem, da iz Rima ne bo prepovedi, kakor je prišla pod habeburškim pritiskom leta 1882. biskupu Strossmayerju, ko je hotel na Cirilmelodov dan maševati slovenski. X. Y.

*** Koncil pravoslavne cerkve** se vrši prihodnjo pomlad v Nišu. Koncil prirede v pravoslavo 1600letnice prvega ekumeničnega koncila v Niceji. Koncila se udeležijo vsi pravoslavni vladike celega sveta.

*** Promocija.** Na graškem vseučilišču bo danes promoviran gospod Ljudek Kramaric iz Radovice pri Metliki za doktorja vsega zdravilstva. Čestitamo!

*** Iz državne službe.** Upokojena sta: Rudolf Kadunc, pisarniški asistent v Ljubljani in Marija Grošelj, oficijantka pri evidenci katastra za Slovenijo. Iz državne službe sta odpuščena Magdalena Klun, pisarniška pomočnica in Frano Luževič, pisarniški pomočnik, oba v Ljubljani. Oba sta priznana kot odpravljena trimesečna plača z draginsko doklado.

*** Spominska plošča Davorinu Trstenjaku.** Odkritje spominske plošče znanemu pedagogu in književniku Davorinu Trstenjaku na njegovi rojstni hiši na Krčevini pod Humom se vrši na Binkošti ponedeljek dne 9. junija. Relief na plošči naredi ugleden zagrebški umetnik, bivši pokojnik učencev.

*** Izenačenje vozni cen na železnicih.** Ker je biva južna železnica prošla v državno last, je ministristvo snobračanja odredilo, da se vozne cene na južni železnici izenačijo s cenami državnih železnic.

*** Za obnovo Dioklecijanove palače** v Splitu je ministristvo prosvete dovolilo kredit 30.000 dinarjev. Z obnovo palače se bo pričelo prihodnjo pomlad.

*** Grobovi v gerah.** Planina Belašnica, zbirališče drznih turistov sarajevskih, je pokopala te dni tri izletnike. V nedeljo so našli na Belašnici zmrznjenega moškega, v katerem so spoznali nekoga člana sarajevskega planinarskega društva «Kozmos». Naslednjega dne pa so našli zmrznjena še dva sarajevska skijaša.

*** Za oškodovane po povodnji.** Glavni odbor «Rdečega križa» v Beogradu je imel včeraj sejo, na kateri je bilo sklenjeno, da se bodo nabirali v celi kraljevini prostovoljni prispevki za oškodovance po povodnji v Sloveniji in na Hrvaškem. Kralj Aleksander je daroval v to svrhu 100.000 dinarjev. Pričakuje se prispevki ministrov, poslancev, bank in raznih humanitarnih društev.

*** Kako morajo biti paketi zaviti.** Ker sprejemajo nekatere pošte pakete, ki niso zapečateni, kar ovira posredovalne pošte

pri prevzemanju in predajanju, je ministristvo pošte in brzojava odredilo, naj se poštni uradi ravnanjo točno po pravilniku, po katerem morajo biti v papir zaviti paketi izpod 600 Din vrednosti zapečateni s voskom, svincem ali vsaj z vinjeto.

*** Akcija za povzdigo kopalnice in zdravilišča v Kamniku.** Kakor znano, se nahajajo kopalniški objekti v Kamniku v slabem stanju. Radi tega se je tudi že manjšalo število tučev, ki se prihajali tja v letovišča in na oddih. S tem so pa prišli tudi razni gospodarski krogi (gostilničarji, trgovci itd.) ob zaslužek. V svrhu nakupa kopalnice — lastnik red usmiljenih bratov — in povzdige tujskega prometa, so nastali v zadnjih letih razni projekti, ki pa niso bili izvršeni. Cela akcija se je oživila lansko jesen s sestanki interesentov, ki jih je sklicalo okrajno glavarstvo. Izvoljen je bil tudi naslednji pripravljalni odbor: dr. Franc Ogrin, okrajni glavar, predsednik; dr. Rihard Karba, župan mestne občine Kamnik; dr. Alojzij Kraut, odvetnik v Kamniku, zastopnik meščanske korporacije; Jožef Košir, župan Mekinje; dr. Julij Polec, višji okr. zdravnik; Franc Bore, načelnik zdravstvenega zastoja; Anton Cerar, načelnik gostilničarske zadruge. Naloga odbora je: dobiti, oziroma stvoriti finančno skupino, ki bi dala denar za nakup kopalnice in za potrebne adaptacije. Stroški bodo znašali najmanj 3 do 4 milijone dinarjev. Potrebne so pa še druge naprave, da se povzdigne zopet tujski promet v Kamniku; zgradba hotela v Kamniku in v Bistrici, vzpostava dnevne vožnje iz kolodvorov v Bistrico itd. Odbor pretresava že zdaj vso zadevo, končne odločitve pa so mogoče šele, ko pride odgovor državne uprave na oblastveno stavišnje predloge.

*** Dalmacija sprejme izgnane istrske duhovnike.** Splitski škof dr. Bonetatič je izjavil, da je pripravljen sprejeti v svojo škofijo večje število slovenskih in hrvaških duhovnikov, ki morajo zapustiti tužno Istro, ker jim italijanska vlada noče priznati državljanstva.

*** Uradniki brez kvalifikacije.** Prosvetno ministristvo je imenovalo posebne komisije, pred katerimi bodo polagali zrelotne izpite oni uradniki, ki po novem uradniškem zakonu nimajo zadostne kvalifikacije. Doslej se je javilo že več kandidatov prosvetnemu ministristvu, da položijo predpisane izpite.

*** K popravkom «Jadranske banke».** Radikalska družba, ki se igra z «Jadransko banko», meni, da s popravki kaj doseže. Mi svedoča informacije vzdržujemo v polni meri. Tudi radikalno stranko bo še glava bolela, da se je dala uporabiti za finančne namene g. Kamenarovića. Po odstopu g. Kneza iz upravnega sveta in od podpredsedstva «Jadranske banke» je nastopila agonija. Kdaj bosta g. Ažman in Kamenarović zaupala svoje prihranke «Jadranski banki»? O popravkih, ki jih prinašamo danes, velja isto, kar smo zadržali reči. So a la Paškičević.

*** Trgovski koledar za prestopno leto 1924.** Uredil Fr. Zelenik. Izdalo slovensko trgovsko društvo Merkur v Ljubljani. Že 10 leto izhaja ta koledar, vedno bogat praktičnega gradiva. Letošnji pa je še prav posebno zanimiv. Koledar prinaša poleg katoliških tudi slovenska krstna imena in je le želeži, da dajejo naši trgovci otrokom domača slovenska imena. Poleg beležk v društvu Merkur prinaša koledar članke: Uzanec za blagovno trgovino na novosadski (zagrebški) borzi ter Pusebne uzanice zagrebške borze za žitno trgovino. Nadalje vzorec za računanje obresti, končno pa še Uzanec v svetovni žitni trgovini. Nadalje vzorce za računanje obresti, članek Iz lesne trgovine z imeni raznega lesa v štirih jezikih ter spisom barve in lastnosti lesovin. Zelo zanimiv, temeljit in izčrpan je spis Jos. Kavčiča O manufakuri. Isti piše o solidnosti v

kupnji. Maki Sever podaja misli o pomenu suhih gob za narodno gospodarstvo. Vrh tega prinaša koledar razne praktične tabele, navodila, pregleda i. dr. Kakšen duh preveva vsa to lično knjižico, pa kaže kratki navodnik o trgovčevi narodni zavesti in ponosu. Članek se zaključuje takole: Dolgo smo bili blapeli, veneli drobini z gospodarske mize. Naša odvisnost je ubila našo zavest in naš ponos. Zdaj smo svobodni, svojili Umejno svojo svobodo in spoštujemo se sami, če hočemo, da nas bodo spoštovali drugi!

*** Redni občni zbor Slov. zdravniškega društva v Ljubljani** se vrši v nedeljo 20. t. m. od 3. popoldne v univerzitetni dvorani s sledečim sporedom: 1.) poročilo odbora; 2.) poročilo o dr. Löschner-Maderjevi ustanovi; 3.) došli dopisi in predlogi odbora. Ref. dr. Ambrožič in doktor Pintar; 4.) volitev predsednika in odbora ter dveh revizorjev računskih zaključkov društva in dr. Löschner-Maderjeve ustanove; 5.) določitev oficijelnega glasila društva in časopisov, ki naj se naroče za prihodnje leto; 6.) določitev društvenih prispevkov za prihodnje leto; 7.) samostalni predlogi članov. (Ti se morajo 4 dni pred zborom pisмено naznaniti odboru.) 8.) slučajnosti. Odbor.

*** Redni občni zbor «Pokejnskega sklada za zdravniške vdove v Sloveniji»** se vrši v nedeljo 20. januarja t. l. ob pol treh popoldne v univerzitetni dvorani s običajnim sporedom. Odbor.

*** Redni občni zbor «Zveze blagajniških zdravnikov v Sloveniji»** se vrši v nedeljo 20. t. m. ob 11. dop. v ambulatoriju ljubljanske poslovalnice O. U. Z. D. s sledečim sporedom: 1.) poročilo odbora in revizorjev; 2.) volitev novega odbora; 3.) razgovor o socialnem zavarovanju in O. U. Z. D.; 4.) slučajnosti. Odbor.

*** Za Malgajev spomenik v Guštanju** je odbor prejel sledeče nadarjajo zneske: Ivanka Serbec, Slovenjgradec 618 Din. Dr. Dušan Senžar, Prevalje, 690 Din. Rudolf Pevec, Mozirje, 80 Din. Major ratne mornarice Miroslav Dobrovnik, Novi Sad, 825 Din. Stanko Komac, Ptuj, 71 Din. Prej 10.106.75 Din, sedaj skupaj 11.810.75 Din.

*** Donava in Sava zamrznila.** Iz Beograda javljajo, da sta Donava in Sava zamrznila. V Beogradu in okolici je zavladel velik mrz, kakor ga tanikaj že dolgo nismo imeli. Sneg je izredno visok.

*** Ubežen vojak.** Od svoje vojaške ednice v Debru je pobegnil redov Anton Prezelj iz Sorice pri Kranju.

*** Ker se je hotela omočiti.** Služkinja Alojzija Kuharič iz Ormoža je bila v sredo v Zagrebu aretirana, ker je svoji gospodinjki pokradla razne dragocenosti in nato izginila. Na policiji je priznala tatvino ter izjavila, da se je polastila tuje lastnine zato, ker se je nameravala v kratkem poročiti, a ni imela sredstev za pokritje svatbenih stroškov.

Iz Ljubljane

*** Ukinitve 6 in 7 razreda ženske realne gimnazije v Ljubljani.** Kakor znano je g. dr. Tominec s svojimi tovariši v občinskem svetu vložil v imenu demokratskega kluba priložbo proti odloku klerokomunistične večine, da se ukine 6 in 7 razred žeu. realne gimnazije. Ta rekurz je bil od pokrajinske uprave, oddelek za notranje zadeve pod št. 38990 z dne 29. decembra 1923. zavrnjen z motivacijo, da mestna občina nima zakonite dolžnosti za vzdrževanje takega učnega zavoda. Res lep izgovor za kulturne škandal!

*** Ljudska visoka šola priredi v nedeljo, 13. t. m. ob 10. uri dop. v zborniški dvorani na univerzi javno, vsakomur dostopno predavanje o naslednji temi: «Sociologija časopisja».** Predava g. dr. J. Birs. Vabimo vse, ki se zanimajo za to važno sodobno kulturno vprašanje.

*** Na naslov državne uprave južne železnice.** Pišejo nam: Kdor se hoče prirediti, kako po nepotrebnem se trpinčijo živina in ljudje, naj gre pogledat k izkladalnim tirom južne železnice. Snega je

polno in skladiščno vodstvo ni ničesar ukrenilo, da bi se sneg vsaj smetal na kupe, ako že ne odpeljal. Uboga živina mora vleči težke tovore kar po globokem snegu. V torek ponoči je valed nakopičenega snega skočila s tira celo lokomotiva, ki premika tam vagona. Zato pa zna železnica pridno računati stojnino že po šestih urah delovnega časa, dasiravno ve, da se za odvoz enega vagona potrebuje trikrat več, kakor pa v dobri poti in čeprav ima na razpolago toliko vagonov, da ne ve, kam z njimi. Ljubljanski davkoplačevalci, obrtniki, podjetniki in trgovci prosimo državno upravo južne železnice, naj ukrene takoj vse potrebno, da se od pomore tem nedostatkom.

*** Zadržanje vran.** Poročajo nam: V pretečen zimi se je vršilo pokončevanje škodljivih vran, ki so se v naših krajih že močno razpasle, z razmeroma dobrim uspehom, vendar pa še ne v toliki meri, kakor se je pričakovalo. Ker je vran še vedno mnogo preveč in prizadevajo zlasti poljskim kulturam in lovniškim živalim veliko škodo, se mora akcija pokončevanja vran z vso pažnjo nadaljevati tudi letošnjo zimo, oziroma toliko časa, da se število vran zniža na strpno množico. Razglas za navodilom, ki ga je razposlala direkcija šum, je nabit na občinski deski v Ljubljani ter se pozivajo vsi zainteresirani, da ga predčajo in se nato zglasijo v gospodarskem uradu mestnega magistrata vsaj do 16. januarja. Mestni magistrat bo izdal potrebne licence za nabavo strupa ter tudi brezplačno razdelil manjše množine fosforove paste dotičnim zanesljivim osebam, ki so že doslej pokazale zanimanje za pokončevanje vran. Onim, ki bodo dokazali posebno uspehe, namerava podeliti direkcija šum primerne nagrade.

IV. Slovanski večer 19. januarja 1924 priredi Jugosl. napr. akad. društvo „Jadran“

*** Dobilek od šolske predstave «Povodni mož»** se je razdelil takole: Podmladku Rdečega križa 500 Din, Dečjemu domu 1250 Din in šolski knjižnici 850 Din. — Srčna hvala požrtvovalni g. učitelji M. Grošlji in vsem malim igralkam.

*** Kaj imam od svoje inteligence,** govorim francosko, italijansko, igram na citre itd., je odgovorila 58letna Marija Babnik, uradniku na policiji. Stražnik jo je pobral v polzmrznjenem stanju v četrtke ponoči na Sv. Petra nasipu. — Oprijatni je je neznan mož in jo pozneje pustil na cesti. Pravila je o svoji sijajni preteklosti, ko je bila še mlada strežnica po raznih vojaških bolnicah in imela čestilce v oseh avstrijskih generalov itd. «Sedaj pa ne vem kam bi glavo položila», je zaključila svojo povest.

*** Drzen goljuf.** Pred kratkim se je oglašil pri ljubljanski tiskarji «Materija» neznan mož in izjavil, da je prišel kasirat račun Učiteljske tiskarne v znesku 1547 Din. Tvrđkin knjigovodja mu je na podlagi računa svoto res izplačal, sedaj pa se je ugotovilo, da ni bil od tiskarne pooblaščen in je knjigovodja nasled prefriganemu goljufu. Kdo bi bil predrznej, se še ni ugotovilo.

*** Opozarjamo na oglas kavarne in restavracije «Narodni dom».**

*** V nedeljo dopoldan** jutrokovalni koncert v restavraciji Zvezda; Koncert tudi vsak večer od 8. do 10.30 zvečer.

*** Ročna torbica z nekaj denarjem** je bila najdena na Mirju. Dobi se pri Zalaznik, Emonska cesta 2, II. nadst.

Lya Mara

priljubljena filmska diva

v veseloigri

Trmoglava
hčerka milijarderja

ali

Deklica iz pekla

Prvorazredna elegantna veseloigra v 5 dejanjih z izredno krasnimi velikomestnimi toaletami hčerke milijarderja.

Krasne zanimive slike, ki predstavljajo dno strašnega pekla

155
Celrtrek 10. Jan.
Petek 11. Jan. Sobota 12. Jan.

Kino „Ljubljanski dvor“

*** Koncert.** Danes v soboto se vrši koncert dravske godbe v kavarni Evropa. Začetek ob 9. uri zvečer. — Vstop prost. 91

Iz Maribora

*** Zanimiv kulturni jubilej v Mariboru.** Te dni je bil vpisan v Ljudsko knjižnico tisoči izposojalec v času od 19. januarja 1921., ko je prišla knjižnica po prevratu v novo vodstvo in pričela zopet redno poslovati. Razen tega pa je vpisanih še v mladinski oddelk krog 300 učencev in trgovskih ter obrtnih vajencev. Temu primerno se je pomnožila tudi zaloga knjig.

*** Sestanek mariborskih pridobitnih krogov.** V svrhu določitve delegatov za anketo industrijalcev, trgovcev in obrtnikov, ki bo 27. t. m. razpravljala v Zagrebu o davčnih bremenih, o prometu in kreditnih razmerah, se bo vršil v nedeljo 13. t. m. ob 10. uri v mariborski restavraciji «Kosovo» sestanek pridobitnih krogov. Določile se bodo pri tem tudi smernice za enoten nastop Mariborčanov na zagrebškem kongresu.

*** Poškodba Götzove dvorane.** — Tvrđka Götz sporoča, da so baje v dvorani po eksploziji vidne tudi razpokline v notranjosti dvorane in bo moralo torej stavbeno oblastvo določiti, če se bo smela dvorana kljub temu izročiti javni uporabi ali ne. Tozadevnega komisijonelnega oglasa še ni bilo. Šipe, ki jih je baje čez 500 pobitih, pa že popravljajo, kakor tudi poškodovana vrata.

Iz Primorja

*** Volkovi v okolici Trsta.** Pri Lokvi so lovci nepričakovano izsledili volka in ga ustrelili. Dogodek je vzbudil med ljudstvom obilo pozornosti, ker se takaj že dolga leta ni priklatlila ta divja zver. Govori se, da je opaziti sledi še nekaterih volkov; lovci jih nadalje zasledujejo.

*** Nova šrtve.** Učitelj Bogumil Medvedšek iz Dekanov je bil na sodnji v Koprubsojen na 8 mesecev zapora, ker je pri dveh otrokih, katerih starši so priglasiili italijanščino kot svoj občevalni lezik, vpisal slovenščino, ker se je v šoli prepirčal, da otroka slovenski govori mnogo lažje kakor italijansko.

*** Nesreča otroka.** V Semiču pri Boljuncu je štiriletna Josipina Ujanč sedela na ognjišču. Nenadno je v ognju nekaj počilo in dekletu povzročilo ostro rano na desnem boku. V ognjišču se je nahajala lovska patrona, ki se je razletela. Kako je prišla v peč, je zagotvetka.

Sodišče

*** Napadeni orožnik.** Orožnik Franc Zagur je polzvedoval 5. novembra pri Mihalju Domanjcu v Domanjcih v Prekmurju, ali ima Mihaljo samokres, naka je ta zavpil nad njim: «Poberi se, slavska svinja, jaz ne poznam vašega zakonca!» Orožnik je je nato aretirat in odgnal proti Krizevcem. Na potu pa sta ju dohitela Mihal Domanjec star. in Sander Bačič. Orožnik ju je mirno pozval, naj se odstranita. V odgovor pa sta skočila v njega in zgrabila za orožnikovo puško, ki se je med ruvanjem zlomila. Domanjec star. je tolkel nato orožnika s puškinim kopitom in rešil sina. Oba Domanjca sta nato ponoči pobegnila v Avstrijo. Sander Bačič pa je bil že naslednjega dne aretirat in 9. t. m. pri okrožnem sodišču v Mariboru radi soudeležbe obsojen na dva meseca težke ječe.

Romania Mare - Velika Romunija

Rumunija, domovina jugoslovenske kraljice, je štela pred vojno nekaj nad 5 milijonov prebivalcev; danes jih šteje 17 milijonov. Da prevostl današnja Rumunijo poprek od ogrske meje do ruske, je treba 36 ur v brzovlaku. Temvečar in Arad na eni ter Kišenje na drugi strani spadajo k Rumuniji. Država je bogata. Ima namreč vsega dosti: živine, žita, lesa, petroleja, vina, soli, vsakovrstnih sirovin in premoga. Nedavno je rekel finančni minister Sasu, da je Rumunija danes najbogatija država. Blagoslovljeno izobilje vsega vlada in v primeri z drugimi cenami je tam vse na pol zastoj. Zato je rumunska kuhinja danes najbolj razkošna na svetu. In Rumuni so navdušeni jedci iz prepirčanja.

Komunizma v Rumuniji baje ne poznajo. Vendar imajo celo vrsto strank in stranci, ki se med seboj pobijajo. Imeli so tudi neko vrsto fašistov, ki so zbirali okoli sebe vse možne nezadovoljne in spletkarje. Vlada je dolgo mirno gledala, a hipoma udarila po njih, zaprla mnogo nemirnežev ali pa jih izgnala.

Bukarešta je krasno moderno mesto, v kateri imajo špekulantje svoj raj, ker finančne možnosti so neomejene. Eleganca in razkošje vladata po mestih, a dame so malokje sijajneje oblačene kakor v Bukarešti. In večini so Rumunke lepe ženske. Le eno odhajajo razvado imajo: šminkajo se naravnost strašno! V tem oziru sta Bukarešta in Beograd enaka. Zensko čarbarjo usta, si delajo kroge okoli oči in si slikajo lica tako, da težko razločiš starejše od mladih. Ako pa vidiš kdaj slučajno nenašminkano damo, jo ne spoznaš, daš si njen najboljši znanec. Brez šminko ima čisto drugo obraz.

(gosti) in njegova soproga ga. Ruža Šlais (klavir). Starše prosimo, da pošljejo šolsko mladino k temu mladinskemu predavanju, kojega začetek je točno ob 11. uri.

*** Slovensko marionetno gledališče v Ljubljani.** V nedeljo dne 13. jan. uprizori Slov. marionetno gledališče dr. Lahovo pravilčno igro v 5 dej. «Sneguljica» ter Potečjevo farso «Gašperček slikar». Predstava ob 15. uri.

*** Veliki koncert Glasbene Matice v Ljubljani.** Glasbena Matica v Ljubljani priredi v četrtke dne 17. jan. ob 8. uri zvečer v Unionski dvorani koncert, na katerem se bo izvajalo slavno Dvofolkovo delo «Stabat Mater» za soli, zbor in orkester. Pri koncertu sodelujejo: dr. Josip Cerin kot dirigent, gđ. Zdenka Zikova, sopran, gđ. Zora Repasova, alt, g. Marij Šimenc, tenor in g. Julij Betet, bas, dalje muzika Dravske divizijske oblasti ter celotni pevski zbor Glasbene Matice v Ljubljani. «Stabat Mater» po vsej pravici pristevamo k najboljšim delom slavnega češkega skladatelja dr. Dvofolka. Delo je bilo prolizvano na koncertih v skoro vseh večjih mestih Evrope in tudi Amerike. V Ljubljani se je izvajalo pred 31 leti in sicer dne 23. in 27. marca pod taktirko g. Mateja Hubada, ki je tudi tokrat našel tiral s pevskim zborom ves pevski part obseznega dela. O delu samem spregovorimo še v prihodnjih dneh, danes opozarjamo občinstvo, da so vstopnice v predprodaji v Matični knjižarni, kjer sedobiva tudi besedilo pesmi s kratkim uvodom.

*** Koncert Juro Tkaliča in Cirila Ličarja v Bratislavi.** Dne 7. jan. sta koncertirala naša znana umetnika Juro Tkalič in Ciril Ličar z velikim uspehom v Bratislavi. O koncertu čitamo v «Bratislaver Zeitung» med drugim sledeče: «Gospod Tkalič obvladuje svoj plemeniti instrument virtuočno, njegov ton je širok in krepek. Tehnika briljantna, izvajanje pokazuje veliko muzikalno kulturo. Ciril Ličar, ki je koncert aljajno spremljal — čutilo se je takoj, da oba glasbenika pri skupnem muziciranju stremita k skupnim idealom in da sta v pojmovanju umetnosti popolnoma edina — je predvajal variacije ruskega temna A-dur od Glazunova. Predvajanje Ličarjevo nosi umetniško plemstvo, je plemenito in diskretno v občutkih, duhovito po globini glasbene kulture. Njegova tehnika je brezhibna. Koncert ni bil slab obiskani, pa vendar ne tako, kakor bi se to spodobilo pri takih umetnikih.

25letnica baritonista Marka Vuškovića. Junaški bariton zagrebškega gledališča g. Marko Vušković praznuje letos 9. aprila petindvajsetletnico svojega delovanja na odru. Do konca svetovne vojne je bil Vušković stember dunajske Volksopere. Iz Avstrije se je podal na turnejo po Ameriki, odkoder se je vrnil v domovino, kjer je sprejel angažman na zagrebški operi. Vušković polje z največjim uspehom junaške vloge in je ljubljencev zagrebške operne gledališke publike, ki so pripravljajo na Vuškovićevo jubilej z veliko ljubeznijo in pozornostjo.

*** Koncert dr. Rigo-Ravnin v Ljubljani** V ponedeljek dne 14. jan. priredila baritonist dr. Aleksander Rigo in prof. Janko Ravnin samostojen koncert, na katerem izvajata v prvi vrsti prvokrat Ravninov ciklus 7 samospjevov «Sequidillo». Ta ciklus je smatrali kot celotno kompozicijo, ker se ena pesem preliva v drugo ter tvorijo vse pesmi miselno in muzikalno logično celoto. V celoti se ta ciklus na ponedeljkovem koncertu prvokrat izvaja javno v Ljubljani. Ostali del programa tvorijo razne pesmi iz domačih svetovne pevske literature. Vstopnice v Matični knjižarni.

Ljubljanska drama.

Sobota, 12.: «Osma žena». Izv. Nedelja, 13. ob 15.: «Mogočni pristano». Izv. Ob 20.: «Hamlet». Izv. Ponedeljek, 14.: «Golobček». F. Torek, 15.: Zaprto.

Ljubljanska opera.

Sobota, 12.: «Mignon». A. Gostovanje ge. Wesel-Polla. Nedelja, 13.: «Sevillski brivci». Ljudska predstava. Gostovanje ge. Wesel-Polla. Izv. Ponedeljek, 14.: Zaprto.

Šentjakobski oder v Ljubljani.

Sobota, 12.: «Male roke». Nedelja, 13.: Gostovanje v Mostah. «Male roke».

Mariborsko gledališče.

Sobota, 12.: «Janko in Metka». Premijera. Izv.

Iz življenja in sveta

Narod, ki je živel pred 3000 leti

Prva mirovna pogodba in prvi zakonik. — Narod velike kulture.

Češko Slovo, poroča o znanstveni češki ekspediciji, ki je odpotovala pod vodstvom znanega orientalista prof. dr. Bedricha Hroznja v Malo Azijo. Dr. Hroznj je odkril povsem nove, dosedaj neznane podatke o velikem narodu Hititov, ki je pred 3000 leti živel v Mali Aziji. Ta narod je bil v ozkih stikih z nekim praslovanskim rodov. Sv. pismo ga pozna, a tudi egipčanski kralji so se morali z njim čisto bojevati. Glavno mesto tega naroda je bila Chita, ki leži v sredini Male Azije. Leta 1906. je nemški orientalist prof. Winkler odkril na tem mestu sledove nepoznane kulture, mnogo ploščic z različnimi napisi in drugimi znamenji, s katerimi so si učenci že dolgo belili glave. Končno se je profesor Hroznja posrečilo, najti ključ to zagonetne pisave davno izumrlih Hititov. Prevedel je mnogo napisov s teh ploščic na francoski jezik. Hititi so imeli velik vpliv na razvoj asirske kulture in so bili z ozkih stikov z Babilonci. Njihova umetnost je bila v službi kraljev in vere. Zanimivo je čuti, da je bilvi avstro-ogrski grb dvoglavi orol po vsej priliki hititskega izvora; od Hititov so sprejeli bizantijski cesarji. Na mnogih hititskih spomenikih se nahaja grb izredno slična podoba.

Egipt je bil v dobi kralja Tutankamena v rodoljnih zvezah s hititskimi kralji. Vdova Tutankamena, kraljica Anhesamon se je v drugo poročila s sinom hititskega kralja Suppilulumaša. Sploh je egipčanska aristokracija bila v krvnem sorodstvu s hititskimi prvaki. Slavni faraon Ramzes, ki se je dolgo bojeval s Hititi, je v 21. letu svoje vladavine sklenil znani mirovno pogodbo, ki je bila protokoliрана. Ta pogodba spada med prve mednarodne pismene pogodbe, ravno tako kakor hititski zakonik, katerega objavlja v svoji knjigi prof. Hroznja. Hititi so imeli za hudo delstva in prestopke kazni, ki so se v glavnem delile na smrtno kazen in denarne globe. Telesnih kazni, ki so bile v starih časih splošno v rabi, Hititi niso poznali. Njihov zakonik je določal tudi točne cene za blago in za delavska opravila. Zabrano je bilo pri Hititih mučenje živali. Iz vsch ohranjenih zgodovinskih podatkov izhaja, da so bili Hititi kulture in miroljubni narod.

Sfinga in ogromno svetlišče v Karnaku

Kakor pred mnogo tisoč leti, tako se še danes zagonetno smešlja kolosalna sfinga, ki se iz puščavnega peska dviga blizu piramid. Sfinga ima telo leva in človeško glavo, ki naj bi najbrže kazala lice faraona (kralja) Hefrena. Ta kralj je namreč dal zgraditi sfingo kakor tudi drugo največjo piramido. Sfinga je 55 m dolga, do temena 20 m visoka, lice je 4 m široko. Vsa postava je izklesana iz žive skale, le tu in tam so graditelji morali rupe in zareze nadomestiti s primernimi kamnitimi zagodbami. Lice sfinge je tekom tisočletij precej trpelo — izgubilo je brado in del nosa — vključno temu je pa še dandanes grandiozno. Veličastni pogled tega kolosa nima primere, nad njim pa se zgoščujejo spomini tisočletnega doživljanja.

Stari Egipčani so sploh bili velikopotezni. Ustvarili so tudi največji tempelj, kar jih poznamo na svetu. Amonovo svetlišče v Karnaku, na desnem bregu Nila nasproti starim Tebam. Vse zgradbe tega svetlišča pokrivajo rezečni prostor celega kvadratnega kilometra! K Amonovemu svetlišču pa vodijo dolge ulice, ob kojih stoji kakor vojski ogromne kočurkove sfinge.

Velika dvorana svetlišča je tako ogromna, da bi izahajo postavil v njeno sredo celo dunajsko Stefanovo cerkev ali Kolino

sko ali katerokoli izmed največjih evropskih katedral, — čudno pa je, da v tej ogromni dvorani ne najde več ljudi prostora ko jedva par sto, kajti dvorana ni prazna: kakor gosta šuma se dvigajo v njej stolpom podobni stebri, po 25 m visoki z obodom po 10 m, tesno drug ob drugem!

Po številnih dvoriščih tega svetlišča stoji množice kamenitih kolosov. To so sohe vladarjev nad že davno izumrli narodi. Njih podoba so deloma karikirane in spačene, deloma pa verni portretni kipi. Vsi ti spomeniki so tako trdni, da jih ni mogel uničiti niti zob časa, niti naval raznih narodov, Asircev, Grkov, Perzanov, Rimljanov, Saracenov, Turkov in raznih drugih. Celo potresov so se ti kameniti kolosi uspešno upirali. Le nore in brade so polgubili, sicer pa se nam ti kameniti obrzi smešljajo ravnotako, kakor povsem drugim rodovom pred mnogo tisoč leti.

Razkrinkani mediji

Dandanes se ljudje mnogo ukvarjajo s spiritizmom in hipnotizmom. Spiritisti se zbirajo okoli okroglih mizic in kličejo z onega sveta duhove, da jim povedo, kar jih zanima. Hipnotični poskusi se vršijo nekoliko drugače. Pri njih igrajo glavno vlogo mediji, t. j. ljudje, posredstvom katerih se pojavlja duh, katerega kličejo zemljani zopet v svojo sredo.

Niti o spiritizmu niti o hipnotizmu nimamo eksaktnih podatkov. Mogoče je, da tiči za to stvarjo kaj, mogoče pa je da je vse skupaj prefrignata spekulacija in sicer najbolj rafiniranih navihancev. — Največja ovira pri tem ugotavljanju, kaj je na spiritizmu in na hipnotizmu resničnega, so ljudje, ki se zaupajo tem poskusom. Publikum, ki se peča s tem, se navadno rekrutira iz lahkovernih ljudi, ki se vdajajo hipotezam ne da bi kritično premočrili stvar, s katero se pečajo.

Trdi se, da se pri mediju v hipnotičnem stanju pojavlja plazma, neka tekoča tvorba belkaste barve nianse. To plazmo imajo ljudje za manifestacijo človeškega duha. Duh v tej obliki odgovarja na vprašanja, katera mu stavijo zvedavi ljudje.

Za medija ni sposoben vsakdo. Hoče se zanj bitja posebne vrste, takega, ki podlega gotovim vplivom. Baš radi medijev je kontrola hipnotičnih poskusov zelo težavna, ako ne naravnost nemogoča. Mogoče je sicer, da so nekateri mediji pošten in da pri transmittiranju ne nastopajo s sleparskimi nameni. Gotovo pa je, da so mediji tudi premeteni prevaranti, ki izkoriščajo naivne ljudi samo iz gmočnih ozirov.

V Budimpešti živi neki Laszlo. On je kot medij pri hipnotičnih poskusih zelo na glasu. Toda je obenem tudi izjema med mediji. Lotil se je hipnotizma samo zato, da se uveri, kako daleč gre v gotovih slučajih človeška naivnost, ki se da preslepiti od prebrisancev. Laszlo je dal časa fignural kot medij pri hipnotičnih poskusih. Gledati so ga hodili ljudje od vseh strani. Našli so se celo zdravniki in profesorji, ki so Laszla pregledali za pravo čudo na polju hipnotizma. Može je dolgo molčal in delal eksperimente, potom katerih je kontroliral nekritično ljudsko mnenje. Pred kratkim je prišel v Budimpešto prof. Schrenk-Notzing iz Monakova. Profesor, ki se je zelo zanimal za hipnotistične eksperimente, je hotel preizkusiti Laszla z namenom, da potrdi gotove »dokaze« in sodbe, katere si je pridobil o medijih.

Ko je profesor prisotnostval prvi hipnotistični produkciji, Laszlo ni vedel, kakšnega moža ima pred sabo in koliko mu sme zaupati. Zato je uredil stvar tako, da je prva produkcija izpadla negativno. Pozdravil je profesorja in navzoče občinstvo kakor duh iz onostranstva, toda je obenem pojasnil, da trenutno nima na razpolago dovolj energije, da bi se pojavil v obliki astralnega telesa. Prosil je, naj se produkcija ponovi naslednjega dne.

Zgodilo se je po njegovi želji. Drugi dan je Laszlo vzel s seboj klopčič vate. Pred začetkom predstave se je dal preiskati in konstatirati, da ni na njem nobenega sumljivega sleparskega znaka. — Vtaknil je namreč vato v žep profesorjeve suknje. Naredili so temo in v njej je Laszlo izvelkel iz profesorjevega žepa pripravljeno vato. Vzel jo je med zobe in klopčič spretno razvil z jezikom. Takoj na to se je pojavila plazma. Profesor iz Monakova je pristopil, prijel za vato in ganljivo začel: »Mrzla kot led. Krasna. Resnična plazma!« Spoznal je plazmo za pristno, čestital je Laszlu ter ga je povabil k sebi v Monakovo, da napiše o njem reklamno knjigo.

Laszlo, ki je bil na produkcijo povabil tudi tri zdravnike, je takoj po odhodu profesorja iz dvorane razkril svojo manipulacijo. Sestavil je zapisnik, katerega je podpisal skupno s tremi zdravniki. — Razkrinkal je »medijanstvo« kot čisto navadno sleparstvo. Po njegovi sodbi lovi mediji na lim samo kaline, ljudi, ki nasledajo sleparjem radi pomanjkanja prave sodbe.

Hči zastupila očeta

V Št. Vidu ob Olini na Koroškem je pred par dnevi umrl šolski nadzornik Boehm. Ker ni bil pred svojo smrtjo nič bolan, se je ljudem zdelo sumljivo, odkod njegova nepričakovana smrt. Glasovi o tem so prišli tudi oblastem na ušesa in sodnija je odredila obdukcijo trupla. Zdravniški izvedenci so ugotovili, da je Boehm umrl na posledicah zastrupljenja.

Boehm ni imel mnogo sorodnikov. Zato je padel sum na njegovo edino hčer, Marto Singhuber, bivšo učiteljico, žensko, ki živi ločena od svojega moža ter se že doli časa potepa z nekim stolnikom iz avstrijske armade. Ta stolnik je od ločene žene, nadzornikove hčere, neprestano izvajal denar, katerega je rabila za plačevanje svojih dolgov. Boehm je imel denar, a ga ni hotel posoditi svoji hčeri. Tako je prišla Marta na idejo, da natveji svojemu očetu laž, s katero je hotela od njega izbiti veliko vsoto denarja, ki ga je rabila za svojega ljubčka.

Izmislila se je, da dobi potrebno vsoto pozneje od neke svoje prijateljice na Dunaju in da mu denar vrne. Oče pa se ni dal oslepariti in se je hotel peljati na Dunaj, da se tam osebno prepriča o resničnosti hčerinih navedb. Tega se je pa Marta prestrašila. Vedela je, da pojdejo vsi njeni upi po vodi, če se oče odpravi na Dunaj. Sklenila je torej, da očeta zastrupi, ter na ta način pride do očetovega denarja potom dedščine.

Singhuberjeva je primešala strupa v jed, katero je oče zavil ne da bi slutil nečloveški naklep svoje hčere. Zločinka se je nadejala, da ostane nagla smrt njegova očeta kolikor toliko prikrita ter da postane dedinja vsega njegovega premoženja in imetja. Toda baš tukaj se je vračunala. Oblasti so prišle zločinu na sled in sedaj sedi Singhuberjeva v ječi ter čaka na obravnavo. Njena kazen gotovo ne bo skromna in mila, posebno še, ker ima za seboj čudno preteklost, ki njene osebe prav nič ne priporoča.

× V Solunu zmrznilo več ljudi. Ne navaden mraz, ki vlada že več dni v vsej grški Macedoniji, je zahteval več žrtv. V okolici Soluna je zmrznilo več ljudi. V barakah, kjer stanujejo begunci, umrje kakih 30 ljudi na dan. V mestu samem je bilo ugotovljenih več slučajev smrti radi mraza. V cerkvi sv. Gregorja so zmrznili tri osebe; v neki drugi cerkvi je umrlo sedem ljudi. V sobi nekega hotela je zmrznil nek potnik. V pokrajini v notranjosti je položaj še bolj kritičen. Tu umirajo radi mraza cele družine.

× Živ položen v rakev. Nekemu starčku, ki je v oskrbi v bolnišnici v Roubaix na Francoskem, je vodstvo bolnišnice prepovedalo običajen prost izhod, ker se je v neki mali zadevi pregrešil

proti predpisom. Toda starček je kljub prepovedi šel v mesto in se ga prav pošteno nasrkal, misleč da ga tako pod nos svojim predstojnikom. Iz strahu pred kaznijo se ni upal vrniti v bolnišnico in je sklenil, da skoči v bližnji kanal. Toda ravno ko se je napravljal na zadnji skok, ga je prišla slabost in zgrudil se je onesveščen na tla. Zdravnik, ki je prhitel na lice mesta, je ugotovil, da je starček že davno izdihnil. Mrliča so prepeljali v bolnišnico, kjer so ga položili v rakev. Neka usmiljena sestra je natrosila belih krizantem okoli mrliče. Ravno je hotela oditi iz mrtvašnice, ko se nenadoma dvigne mrlič pokonci. Sestra je pričela vsa prestrašena vpiti na pomoč in zbežala. Starček si je začuden ogledal prostor, kamor je bil položen ter nato zdrav in vesel vstal. Vodstvo bolnišnice mu je naložilo kazen, da ne sme v mesto 5 tednov.

× Borba za bodočnost. Niti večna borba z Nemčijo ne navdaja Francoze s toliko skrbjo kakor dejstvo, da se število prebivalstva manjša od leta do leta. Te dni se je vršil v Marseillu velik kongres, ki se je bavil izključno s problemom depopulacije. Po številnih referatih in brezkončnih debatah je bila sprejeta resolucija, v kateri se zahteva, da podvzame vlada zakonite mere v tem pravcu. Kongres je stavljal nastopne konkretne predloge: da se dovoli ločitev zakona samo onemu zakonskemu paru, ki je v skupno preživel najmanj dve leti. Ponovna ločitev se pod nobenim pogojem ne sme dovoliti. Moški, ki bi bil v pravdi za ločitev zakona spoznan krivim, se mora obsoditi na ječo najmanj treh mesecev.

× Ostalina znamenitih mož. Že od nekdaj ljudje radi kupujejo vsakovrstne predmete, ki izvirajo od znamenitih zemljanov. V starih časih je n. pr. Nero kupil neko Katonovo obleko. Nedavno pa se je v Parizu prodala stara Rousseaujeva suknja za 939 frankov, žepna ura za 500 frankov, barometer za 1500 frankov. Voltairjevo batino je pred časom kupil neki zdravnik za 500 frankov. Za Kantovo lasuljo, ki je bila pogledana od moljev, je neki ljubitelj starinskih predmetov plačal 200 frankov. Descartovo lobanjo je kupil nek bogat šved iz Stockholma za 100 frankov, za Newtonov zob pa je nekdo plačal celo 730 funtov, to je 18 tisoč frankov. Takih primerov bi lahko navedli še celo vrsto, a za danes bodi dovolj to kar smo napisali.

Indigo papir
THE REX CO., LJUBLJANA.

Ženski svet

0 modernih Japonkah

Dunajska novinarka Alica Schalek se je nedavno dalje časa mudila na Japonskem in je sedaj izdala zanimivo knjigo o Japoncih. Tudi o Japonkah poroča. Ti sočletja dolgo so vzgajali Japonke le za nesebično, skrajno poštvovalno bitje brez lastne volje in brez lastne časti. Roditelji so prodajali hčerke in moške so ravnali z njimi kakor z nemo živaljo. Šele po vojni se je začelo tudi na Japonskem žensko gibanje za svobodo in višjo kulturo žensva.

Zanimivo je, da se je za emancipacijo borila prva gospa Kaji Kajima, ki je danes že 92 let stara, a ni dosegla skoraj ničesar. Gospa Gountlett, Japonka, ki ima za moža Angleža, predava ženskam o evropskem duševnem napredku ter je dosegla, da je uživanje alkohola otrokom zakonito prepovedano. Ta Japonka se bori proti gejšam, t. j. proti prostitutki. Baš je dosegla uspehe; mlade Japonke se ne dajo več vzgajati in prodajati za gejšo, nego se uče resnih poklicev. Japonka Godai ustanavlja domove za japonske duševne delavke, prireja predavanja in poučuje japonsko žensko mladino o evropskih in sploh tujih narodih. Izsoljenke poučuje o razmerah v tujem svetu in jih navaja k narodni in verski toleranci. Japonka Inouhe, soproga veleindustrijalca in ministra, je ustanovila društvo svobodne misli. Njena nova vera pozna le priznanja, strpnost in dobroto; vse vere so ji krive, ako ne uče dejanske ljubezni. V njeni šoli je 20 odst. učenk brezverke, 26 odst. učenk ima novo vero učiteljice Inouhe, ostale so le še po imenu budhistke. Bistvo njene vere je, da je Bog le eden, da imajo vsi ljudje isto hrepenenje po sreči, da ne sme nihče nikogar sovražiti, nego kvečjemu pomilovati. Vera in narodno čustvo sta ji vir vsega zla na svetu. Japonka Hani ima šolo, v kateri navaja svoje gojenje k energiji, urnosti in samostojnemu mišljenju.

Ženska ni na svetu samo zato, da bi služila moški ali in da bi bila lepa. Ženska naj dela in služi po svoji volji na korist splošnosti. Zato je Hani začela vzgajati tudi igralko in je uprizorila v angleščini Shakespearjev »Sen kresne noči«. Zdaj nastopajo japonske igralko tudi že na cesarskih odrih. Doselej so igrali ženske vloge le moški in niti slavna Sada Yakkō ni smela javno nastopati. Gdā Ritsū Mori je danes ugledna japonska dramatska umetnica. Igra javno šele dve leti in uživa med japonsko inteligenco veliko spoštovanje. Originalna Japonka pa je baronica Ishimoto, bogata, lepa, elegantna dama, ki propagira misel, da je za japonsko ženo dovolj, če ima

gres je stavljal nastopne konkretne predloge: da se dovoli ločitev zakona samo onemu zakonskemu paru, ki je v skupno preživel najmanj dve leti. Ponovna ločitev se pod nobenim pogojem ne sme dovoliti. Moški, ki bi bil v pravdi za ločitev zakona spoznan krivim, se mora obsoditi na ječo najmanj treh mesecev.

× Ostalina znamenitih mož. Že od nekdaj ljudje radi kupujejo vsakovrstne predmete, ki izvirajo od znamenitih zemljanov. V starih časih je n. pr. Nero kupil neko Katonovo obleko. Nedavno pa se je v Parizu prodala stara Rousseaujeva suknja za 939 frankov, žepna ura za 500 frankov, barometer za 1500 frankov. Voltairjevo batino je pred časom kupil neki zdravnik za 500 frankov. Za Kantovo lasuljo, ki je bila pogledana od moljev, je neki ljubitelj starinskih predmetov plačal 200 frankov. Descartovo lobanjo je kupil nek bogat šved iz Stockholma za 100 frankov, za Newtonov zob pa je nekdo plačal celo 730 funtov, to je 18 tisoč frankov. Takih primerov bi lahko navedli še celo vrsto, a za danes bodi dovolj to kar smo napisali.

Indigo papir
THE REX CO., LJUBLJANA.

Vpliv žene

Vpliv žene v dobrem, kakor v slabem! Cela knjiga bi se dala spisati o tej temi; toda navesti hočem le nekoliko misli, katere se naj odzovejo v srcih cenjenih čitateljev.

Nravna in duševna kultura naroda se izraža že od nekdaj v spoštovanju, ki ga uživa žena. V velikih kulturnih dobah ni nikdar manjkalo žen, ki so bile v tem zvezi z naraščajočo kulturno stopnjo. Časi, v katerih žena ni uživala nje primerne spoštovanja, so vedno časi, v katerih je padel pravni in duševni nivo naroda.

Ze stari rimski pisatelj Tacit je proslavljala ženo kot nekaj svetega. Skrivnost ženske duše, neznana moč in neznani pogum v njej je, čemur so ukloni mož. To je velika predprava žene, a obenem zvezana z zvišeno dolžnostjo naravno vzgojnega delovanja.

Nravno vzgojno naj deluje žena. V najožjem krogu mati. Bodočnost otroka je vedno delo njegove matere! Je nekoč rekel Napoleon. Kakor on, tako so mnogi izmed največjih mož podedovali najboljše, kar so imeli, od svojih mater.

Filozof Immanuel Kant je pripisoval vse dobro in lepo, kar je bilo o njem, vplivom svoje matere. Kako prepričan je bil Goethe o velikem vplivu matere na razvoj svojega značaja! Kolikokrat je to poudarjal z iskrenimi besedami. — Blagoslov njene pobožnosti me ni nikdar zapustil. Učila me je moliti, učila me je v Boga verovati, v Boga upati, misliti na njegovo vsegaomogočnost! — tako pripoveduje stari pesnik Hebel o svoji materi.

Dalo bi se navesti še mnogo takih primerov, ki pripovedujejo o materni ljubezni in njenem blagoslovu.

Pa tudi preko ozkega kroga družine mora segati naravno vzgojni vpliv žene. Dolžnost vsake žene je, da vpliva na moža blazilno, ne vsiljivo in s silo, ampak tiho in neopazno kjerkoli se nudi prilika. Prilika pa ne manjka. Žena naj se ne opeva samo po knjigah kot angel in nežno bitje, ne, sredi življenja, v brskosti, v vrvenju in litenju, v borbi za vsakdanji kruh naj bude žena moževa pomočnica, čuvarica pravnoti, tolažnica naj bo ona, ki navdaja moža z novim pogumom na poti življenja.

Knjige o polju

Realistična romantika

•Po polju sem se vračal domov. Bilo je baš sredi poletja. Senožeti so bile pospravljene in bližala se je košnja rži.

V tem letnem času je izbira cvetja prelestna: Puhasta, dišča detolja, bela, rožnata in rdeča; mlečnobeke marjetice z živo rumenimi srčki in krepkim, prijetnim vonjem; žolta repica s svojo medeno dišavo; visokostebelni lilasti in beli tulpanasti zvončki; pritični grahorčki...

Takšen uvod je nekam deplesiran, ako že čitaš sredi današnje zime. Toda zamislil se in melodija tega gledanja v prirodi te omoti, da naenkrat sam začuti prijetno vonjavno trpotčevino in sveži duh poljskega slaka. Zaveš se: To le je bil napisal veliki filozof L. N. Tolstoj! Ta cvetni uvod je zamišljen in nežni priček tek ene najlepših vojaških novel, kar jih ima svetovna literatura. Hadži Murat. Že ime glavnega junaka te vodi na iztok. Ob njem se spomniš step, morja, džamij, bazarov, harema in melanholičnih topolov. To so običajni rekviziti zemel, ki so pod polumesecem.

Toda Tolstojev »Hadži Murat« ni kakor filmska sentimentalnost običajnih piscev. Heroizem, ki zveni skozl to doživetje, je priroden, toda njima cilja. Ni praktičen, nam je nerazumljiv. Tolstojev slikanje primerja Veroščagin. Isti široki koncept, isto živo platno, iste divje kretnje, pa vendar slika, polna življenja, njima pravega smotra. Gledamo in se vprašamo: Čemu vse to? Čemu ta strast, ta borba, ta kri, čemu te žrtve? Mora li to vse, da se dogaja?

Evo, to vprašanje pa sta baš hotela doseči oba, i Tolstoj, i Veroščagin. Tendence nista položili v svoje slike, marveč le vprašanje, ki sili gledalca — bralca, da gre vase in prične misliti. Ne o militarizmu, carizmu itd., kakor hočejo vodeti agitatorske puhlice. Marveč o starem reku: Vanitas vanitatum omnia sunt vana.

•Nekega hladnega novemberskega večera je prijel Hadži Murat v nemirni, z dišečim kraljevskim dimom zaliti čedenski aul Mehket, dvajset vrst od ruske meje. Zatezlo mueznično petje je

pravkar utihnilo; v čistem gorskem zraku, nasičenem z vonjav kraljevkega dima, se je izmed mukanja goved in beketa ovač, razhajajočih se po tesnih kočah aul, ki so lepele druga ob drugi kakor celice v satu, razločno slišalo goltnanje prepražjenih se moških glasov ter ženska in otroška govornica niže zdolaj pri vodometu.

Evo, kar in medlas lus. To pero piše in slika, da kar vidiš pokrajino pred seboj. Ravnotako plastično se odgrajavo dogodki. Tu ni uvodov, in razlagani. »Dobro večer!« voščil prišlec, pa že mora na konja, iz vasi, preganjajo ga, Šamil je ukazal, Hadži Murat nima kam bi položil svojo glavo, Rusi so v bližini, Čecenci, Kavkaz, meja kolonije, bivaki, spopadi, konji, straže, boj...

Iz Vozdvizenskaje trdnjave gredo vojaki na stražo; pušijo, čeprav je zabranjeno. Razgovarjajo se o kapitanu, o kasi, o domu. V svetovni literaturi ne poznam sličnega kabinetnega delca. Film je šemast revež napram tej plastiki. Takšne slike se vrste druga za drugo, povest teče kakor olje, živo si slede dogodki, nikjer pa ne vidiš aranžmana. Vse se razvija prirodno, zanimivo, sveže. Zdi se ti, da živiš pred 70 leti sredi ruskih kolonistov in granicarjev ali sredi divjih Čerkosov, da ž njimi jašeš, se bješ, in na um ti hodi Stenjkijev »Z ognjem

in mečem«. Ševčenka »Taras Bulba«, in zapaziš, da je med vsemi tremi razlita ista obožnost, isti sentimentalni kolorit, kateremu ne poznaš izvora. Pa vendar čutiš, da si morda zadel ob struno, ki zveni v srcih teh širokogrudnih detinjastih sinov stepe, vetra, usode.

Ali naj se vrnemo na carske dvore, k Nikolaju I., njegovim ženskam in njegovemu samodržanju? Ne vem, če je to poglavje bilo pred l. 1916 v Rusiji dovoljeno. Najbrže ne. Mojsirsko je nasprotno: Tu Imperator, — tu Šamil, glavat Čečnje, gorski junak, borec za neodvisnost.

Konec povesti. Hadži Murat ni vzdržal pri Rusih. Izpregledal je, da izdaja svojo domovino. Vrnil se je, hotel se je vrniti, pobegniti. Njegovo odsekano glavo so si drugi večer razkazovali pijani granicarji oficirji in pili vodko.

•Slavci, ki so med streljanjem umorili, so spet zažvrgolili, najprej eden blizu in za njim ostali na doljnem koncu grmovja.

•Evo, te smrti me je spomnil povoženi osat sredi zoranih njiv.

Zapreš knjigo, jo položiš zopet na polico. Zasanjaš o junaštvu brez vzroka in povoda, o brezizrazni smrti, o granicarstvu, o Rusih, teh širokih nepojmljivih Rusih, in ne veš, ali bi se razjokal

in napil žganja, ali bi se smejal. Nazadnje zavzdihneš in čutiš, da si majhen, slab, in da je dolgčas okrog tebe. Da, če bi mogel živeti na meji, ali na carskem dvoru, — ali raje ne, ne...

Prevod je klen. Sam ne čutiš, da čitaš doslej »neznane« besede, da uporabljaš rusko-srbsko vojaško terminologijo, še le pri lingvistično-kritičnem pregledu zapaziš, da je Vladimir Levstik prešel v ofenzivo in da v praksi izvršuje načelo: »Jezik se hoče razvijati, nikdo nima pravice, da ta razvoj zadržuje.« Levstikov jezik je zato adevkaten originalu. »Hadži Murat« je zato več kakor klasičen prevod klasičnega dela. Je književni dohodek: Takšnih prevodov potrebujemo. In baš takšni so žal redki.

(Knjiga ima 153 strani, trde platnice, lično zunanjo obliko. Cena 32 Din. Založila jo je d. z. o. z. Kleinmayr & Bamberg v Ljubljani.) Bbl.

**Zbirajte in darujte,
da zgradimo
Sokolski dom
na Taboru!**

Gospodarstvo

Davčne zadeve

SPLOSNE DOLŽNOSTI DAVKOPLAČEVALCEV V I. ČETRTLETJU 1924.
(Opozoritev Trgovski in obrtniške zbornice v Ljubljani.)

I. Vložitev napovedi.

a) Za dohodnino — Rok za vložitev napovedi poteče koncem februarja t. l. Do tega roka mora vsakdo, kdor že plačuje dohodnino, vložiti napoved iz lastne nagiba, da se ogne zamudnim posledicam § 205. zakona o osebnih davkih. Posebne pozive za vložitev napovedi dobe le oni, katerim namerava davčno oblastvo za I. 1924. prvič predpisati dohodnino.

b) Za rentnino. — Hkratu z napovedjo za dohodnino je vložiti tudi napoved za rentnino. Za vložitev napovedi za rentnino ne dobi nihče posebnega poziva. Napovedi za rentnino ni treba vlagati davkoplačevalcem, ki že plačujejo rentnino in svojega bivališča tekom leta 1923 niso izpremenili, ako se njihovi rentnini zavezani dohodki niso pomnožili.

Tiskovine za te napovedi se dobe pri davčnih oblastvih in davčnih uradih. Napovedi se po tarifni postavki 231. zakona o taksah in pristojbinah zavezuje taksni po 5 Din, ki se prilepi na napoved.

Komur je nemogoče vložiti napoved v določenem roku, naj s primerno utemeljitvijo pravočasno prosí za podaljšanje roka.

II. Naznanila o izplačanih službenih prejemkih.

Vsako, kdor izplačuje službene prejemke, stalne ali premenljive v višini, ki utemeljujejo za dohodnino davčno dolžnost, je zavezan do konca februarja 1923. naznaniti te prejemke na posebni tiskovini. — Za to naznanilo ni plačati nobene takse.

III. Razgrnitev predpisanih izkazov in prizivni rok.

Davčna oblastva imajo nalog, da uredijo razgrnitev predpisanih izkazov na ta način, da se bo vršilo ob naprej določenih rokih, in sicer prvih 15 dni vsakega koledarskega četrletja za vse davke, odmerjene v preteklem koledarskem letu. O davkih, ki so jih davčna oblastva odmerila v IV. četrletju 1923, so v zvezi s tem razgrnitev izkazov na posebnih opozorilih.

Prizivni rok se pričinja s 16. dnem po razgrnitvi in traja 15 dni.

IV. Jamstvo za dohodnino.

Industrijski obrati, ki so na podlagi jamstva za dohodnino, uveljavljenega s členom 155., št. 4. finančnega zakona za I. 1922 in 1923 pobrali dohodnino od izpremenljivih prejemkov svojih namestencev, so dolžni v IV. četrletju 1923 pobrane zneske odpremiti davčnemu uradu: do 14. januarja 1924 s posebnim izkazom v dveh izvodih.

V. Davek na poslovni promet.

a) Davkoplačevalci, ki so zavezani plačevati davek po knjigi opravljenega prometa (razen podjetij, zavezanih javni računodajci, vsi obrati in podjetja, katerih promet je v minulem letu preseljen 360.000 Din), so dolžni plačati davek na poslovni promet za IV. četrletje 1922. do 30. januarja 1924. in pa hkratu predložiti prijavo ali z uporabo stare tiskovine, kjer so še na razpolago, ali po vzorcu, objavljenem v razglasu delegacije ministrstva financ za dne 22. maja 1922. A I 6. 3 (Uradni list z dne 3. junija 1922, št. 59).

Zamudniki se še posebej opozore na svojo dolžnost ali s posebnim pozivom ali z javnim razglasom ter z zapretilom uradne ocene ter glob zaradi nerednosti.

Kdor vložijo nepravilno prijavo, izgubi pravico pritožbe.

b) Davkoplačevalci, katerih promet ni v minulem letu preseljen zakonito določene meje 360.000 Din, niti ni bil manjši od 15.000 Din so zavezani na splošni poziv in v določenem roku vložiti prijavo o prometu, opravljenem v minulem letu. Roka za vložitev finančno oblastvo se ni objavilo, bo pa predvidno objavljen v I. četrletju 1924.

Ako se za te prijave uporabi stara tiskovina, jo je dopolniti za promet, opravljen z državo, od katerega se plačuje davek že ob izplačilu pri državni blaginji, z besedilom vzorca, objavljenega v gornjem razglasu finančne delegacije.

Kdor ne predloži pravočasno prijave, izgubi pravico pritožbe in mu davčni odbor oceni letni promet po lastni vednosti in podatkih.

VI. Dospelost direktnih davkov.

Dne 1. februarja 1924. dospejo v plačilo direktni davki za I. četrletje 1924. Davčni uradi so upravičeni jih po 14. februarju 1924. prisilno izterjati in zaračunati poleg 6 odstotnih zamudnih obresti še za opomin 4 odstotke terjatnega zneska.

VOLITVE V DOHODNINSKE CE- NILNE PORAJE.

Dne 20. t. m. se vršijo nadomestne volitve v cenilne komisije.

Podpisane zveze so na ponovnih sestankih razmotrile važnost teh volitev in sklenile priporočiti krajevnim organizacijam, da se zjedinijo na enotno gospodarsko listo in izberejo kot kan-

didate agilne in energične ljudi, ki ne bodo le zmožni, ampak tudi voljni sodelovati pri prireditvi dohodnine.

Dohodnina postaja ne glede na prenikni davčni minimum, od leta do leta občutnejša. Predvojno lestvico, ki ne vstreže več razvednostni denarja v sedanjih razmerah, postruže še vojni pribitek, 30 odstotni izredni pribitek in invalidski davek.

Zato je nujno potrebno, da se poslužimo v polni meri po zakonu nam za jamčenih pravic in odpošljemo v komisijo može, ki bodo znali varovati naše interese in preprečiti pretirane ocene.

Da pa to dosežemo, je nujno potrebno, da nastopimo enotno, upoštevamo edino gospodarske razmere in postavimo volitev komisije na izključno gospodarsko stališče.

Vse poklene organizacije pridobitnih krogov naj skrbijo za postavitev enotne gospodarske kandidatne liste in za polnostvelno udeležbo pri volitvah! Zveza trgovskih gremijev v Ljubljani. Zveza obrtnih združenj v Ljubljani.

NAPOVEDI ZA ODROMO DOPOL- NILNE PRENOSNE TAKSE.

Z zakonom o taksah in pristojbinah z dne 25. oktobra 1923. se je v veljavnostjo izdal dne 1. januarja 1924. na novo uvedla dopolnilna prenosna taksa, ki se bo izplačevala v Sloveniji namesto dosedanjega pristojbinskega namesta. Prva taksa perijoda bo trajala izjemoma od dne 1. januarja 1924. do dne 31. decembra 1925. Za odromo takse za to perijodo je po osnovnem navodilu, objavljenem v Ur. listu št. 1. z dne 7. januarja 1924. pod št. 5. vložiti napovedi najkasneje do dne 15. januarja 1924. Ker pa večini družb in društev sprito kratkega roka ni mogoče pravočasno zbrati potrebnih podatkov, jih je že nekaj prosilo za podaljšanje roka, druge pa še nameravajo vložiti enake prošnje. Trgovska in obrtniška zbornica za Slovenijo je včeraj zaprosila gospoda finančnega delegata dr. K. Šavnika za blagohotno reševanje predmetnih prošnji. Gosp. delegat je v uvaževanju res kratkega roka, ki je določen za vložitev napovedi, ljubezno obljubil svojo pomoč.

Tržna poročila

**NOVOSADSKA BLAGOVNA BOR-
ZA** (11. t. m.) Pšenice: baška, 79 do 80 kg, 2 odst., 1 vagon 340; 80 kg, 2 odst., duplikat kasa, 1 vagon 342.40; banatska, 78 kg, 3 odst., 2 vagona 337.5. Turšiča: sremska, 5 vagonov 245; za mare-april, 20 vagonov 270; za mare-april, 8 vagonov 255 do 257.5; stara, 1 vagon 260; za mare-april, Tisa, duplikat kasa, 30 vagonov 275; za mare-april, 100 odst. kasa, 10 vagonov 267.5. Moka: baza «0», 1 vagon 525; «0s», 1 vagon 520; «0ss», 1 vagon 520; «5», 1 vagon 320; «7.5», 6 vagonov 237.5. Otrobi: v papirnatih vrečah, 1 vagon 165. Tendence nespremenjena.

Zagreški trg z umetnimi gnojili (11. t. m.) Cene na domačih trgih so nespremenjene. V Zagrebu notirajo: 12 do 15 odstotni kajnit, 75 Din, 17 do 18 odstotni Thomasova žilindra 160 Din, 40 odstotni kalijeva sol 140 Din, 16 odstotni superfosfat 145 Din, vključno vreče brutto za netto za 100 kg.

Delniška pivovarna Zalec Laški trg v nemških rokah. Z ozirom na članek pod naslovom «Delniška pivovarna Zalec-Laški trg v nemških rokah» v št. 262 Vas pozivamo, da priobčite ta-le popravek: Ni res, da je Jadranska banka prodala večino delnic pivovarne Union Nemcem — res pa je, da je bila banka udeležena pri omenjeni pivovarni z le 16 odst. akcijskega kapitala te družbe ter da je ta svoj delež prodala nek ljubljanski banki. — Jadranska banka a. d., Beograd.

Propadanje Jadranske banke. Z ozirom na članek, objavljen v 289. številki Vašega lista Vas pozivamo, da priobčite ta-le popravek: Ni res, da nezmožnost doživeti predgradih gradbenih del pri palači v Beogradu sili zavod, da prodaja zadnje ostanke svojih rezerv na delnicah raznih nacionaliziranih podjetij v tuje roke — res pa je, da se palača Jadranske banke intenzivno brez prekinitve dovršuje, tudi je res, da ima Jadranska banka slejko prej znane rezerve na delnicah nacionaliziranih podjetij v svojih rokah. — Jadranska banka a. d., Beograd.

Intabulacija na nepremičninah Jadranske banke. Z ozirom na članek v 301. številki našega lista smo prejeli sledeči popravek: Ni res, da «glede na razmere, ki so nastale pri Jadranski banki, je nadzorstveni svet Poštnega čerkovnega urada odredil vknjižbo v zavarovanje svoje terjatve na nepremičninah Jadranske banke zlasti njene palaše v Beogradu» — res pa je, da ni odredila nikakoli vknjižba na nepremičninah Jadranske banke. — Jadranska banka a. d., Beograd.

Blagovni promet Kmetijske družbe za Slovenijo. V letu 1922. je prodala Kmetijska družba za Slovenijo v Ljubljani (v metriskih stotih): 1800 kajpita, 2500 kalijeve soli, 5750 Thomasova žilindra, 1200 kostne moke, 1200 apnenega dušika, 1730 modre galice, 410 zvepla, 16 rafije, 310 pšenice, 200 deteljinega semena, 1200 senna, 1000 slame, 650 otro-

bov in 760 oljnatih tropin ter poleg tega še 845 kmetijskih strojev.

Dobave mesa. Dne 16. januarja so sklenile naslednje direktne pogodbe za dobavo mesa za garnizijo Karlovec pri komandi vojnega okruha v Karlovcu, za garnizijo Čakovce pri komandi mesta v Čakovcu, dne 17. jan. za garnizijo Varnišina pri komandi vojnega okruha v Varnišini, dne 16. jan. za garnizijo Maribor pri komandi vojnega okruha v Mariboru, za garnizijo Slovenska Bistrica in Dolnji Dravograd pri komandah mesta v Slovenski Bistrici in Dolnjem Dravogradu, dne 17. jan. za garnizijo Ptuj pri komandi mesta v Ptujem ter dne 18. jan. za garnizijo Ljubljana pri intendaturi Dravske divizijske oblasti v Ljubljani. — Natančneje v Trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani.

Povišanje glavnice. D. d. za eksploatacijo drva v Zagrebu povišuje svojo glavnicu od 12.500.000 na 40.000.000 Din z izdajanjem 550.000 komadov delnic po 70 Din nominalne. Rok vplačila traja od 5. do 17. jan. Za uspeh emisije jamči poseben sindikat.

Nazadovanje obtoka bankovcev v Češkoslovaški. Po izkazu češkoslovaškega bančnega urada za prvi teden januarja se je obtok bankovcev zmanjšal za 532 milijonov na 9067 milijonov Kč.

Olajšanje plačevanja taks po gostilnah in kavarnah. Finančno ministrstvo, generalna direkcija posrednih davkov, je ugodilo prošnji Udruženja hotelirjev, kavarnarjev in gostilničarjev, naj se v gostilnah III. in IV. reda ne izdajajo računi z markicami, temveč naj se pavšalno plačuje. Obenem se bodo takse za vse račune pod 10 Din po hotelih, kavarnah, restavracijah in gostilnah pavšalno plačale. Koliko bo znašal ta pavšal, se bo pravočasno objavilo.

Banka «Bohemia» v likvidaciji. Iz Prage poročajo, da se vrši dne 31. jan. generalna skupščina banke «Bohemia», kateri bo predložena bilanca za 1922. Na dalje bo podal likvidacijski odbor poročilo o dosedanjem delovanju.

Avstrijska krona od 1914. do 1923. «Statistische Nachrichten» prinajajo pregled, kako je padla avstrijska krona od leta 1914. do 1923. Zlata krona je veljala: leta 1914. 1.01 papirnate krono; leta 1915. 1.30; leta 1916. 1.56; leta 1917. 2.28; leta 1918. 2.42; leta 1919. 6.75; leta 1920. 31.07; leta 1921. 164.23; leta 1922. 6296; leta 1923. 14.220 papirnatih kron.

Fuzije bank na Dunaju. Kakor javljajo z Dunaja, se vrše pogajanja za fuzijo med denarnimi zavodi Zentralbank der deutschen Sparkassen, Oesterreichische Industrie- und Handelsbank ter Oesterreichische Holzbank. Gre za združenje zadnjih dveh bank s prvo. Event. bi se sklenila med temi zavodi tudi interesna skupnost. Kakor nadalje javljajo, namerava Zentralbank der deutschen Sparkassen povišati delniško glavnicu od 1 na 3 milijarde aK.

Obtok bankovcev v Madžarski je v zadnjem tednu leta 1923. narasel za 30.298 na 931.337 milijonov mK (koncem leta 1922. je znašal obtok 75.8 milijarde mK). Narast obtoka bankovcev tekom leta 1923. je znašal 855.5 milijarde mK. Država je dolgovala notnemu zavodu koncem leta 1922. 16.5 milijarde mK. V prošlem I. 1923. so je ta vsota pomnožila za 384.5 na 401 milijardo mK, tako da se je skoro polovica celokupnega obtoka bankovcev uporabila za kritje državnega primanjkljaja.

Domače borze

11. januarja:

ZAGREB. Na tržišču z efekti je bila danes tendenca nekaj slabša. Večje zanimanje je vladalo za Praštredion, ki se je zaljubljevala na bazi večernjega tečaja ter za Hipotekarno in Jugoslovensko. Od industrijskih papirjev sta se živahno tržili Slavonija in Eksploatacija. — Na tržišču z devizami je bil promet dosti živahen pri nižjih tečajih. Le Italija je bila nekaj čvrstejša. Pariz je ponovno popustil. Blaga je bilo dovolj. Notirale so devize: Amsterdam 83.45 do 83.75, Dunaj 0.1245 do 0.1265, Budimpešta 0.32 do 0.35, Bukarešta 0.45, Italija izplačilo 385.7 do 389.7, Kopenhagen 0.1560, London izplačilo 381.85 do 384.85, ček 381.5 do 384.5, New-York ček 88.25 do 89.85, Pariz 480 do 485, Praga 259.15 do 262.15, Soliza 63 do 66, Stockholm 0.2365, Švica 155.175 do 156.175, Varšava 0.00035; valute: dolar 87.75 do 88.75, aK 0.124 do 0.126, Kč 0.257, francoski frank 0.480, lej 40 do 43, lire 382 do 0; efekti: Eskomptna 163 do 165, Kreditna Zagreb 161 do 165, Hipotekarna 93 do 94, Jugoslovenska 153.5 do 156, Ljubljanska kreditna 214 do 215, Praštredion 985 do 995, Riječka puška 85 do 80, Srpska 139 do 140, Eksploatacija 282.5 do 287, Drava 700 do 760, Dubrovačka parobrodarska 0 do 960, Goranin 0 do 155, Sečerača Osijek 1810 do 1820, Narodna župna 142 do 144, Nibag 175 do 177.5, Gutmann 1780 do 1820, Slaveks 875 do 900, Slavonija 239 do 242, Trbovlje 900 do 930, Union 1260 do 1270, Vevče 175 do 180, 7 odst. investicijsko 63 do 66. **BEograd.** Amsterdam 3365 do 3390, Dunaj 0.1254 do 0.1256, Bruselj 880 do 895, Bukarešta 44.75 do 45.25, Zeneva 1556 do 1557, London 384.15 do 384.40, Milan 378.25 do 378.5, New-York 89.4 do 89.5, Pariz 480 do 482, Praga 260.5 do 260.4, Solun 168.

Sokol

Pred otvoritvijo slovanske sokolske zveze

Sestanek ruskega Sokolstva v emigraciji.

Med božičem in novim letom se je vršil v Pragi sestanek ruskih sokolskih društev v emigraciji. Sestanka so se udeležili delegati iz vse Evrope, največ seveda iz Češkoslovaške in Jugoslavije, kjer je rusko Sokolstvo najbolj razvito. Iz Jugoslavije se je udeleževalo posvetovanj 15 zastopnikov, med njimi dva iz Ljubljane (starosta ruskih sokolskih odsekov v Jugoslaviji dr. Preobraženski in načelnik Vinnikov). V celem je bilo zbranih okrog 60 delegatov.

Zborovanje je otvoril sokolski prvoboritelj dr. Scheiner, COS pa je oficijelno zastopal podstarosta Štepanek. Za predsednika je bil izvoljen znani ruski bорец in starosta ruskega Sokola v Pragi prof. Vergusa, za podpredsednika pa dr. Preobraženski (Ljubljana) in Robet Todt, načelnik ruskega Sokola v Pragi.

Razprave, ki so trajale pet dni, so nudile temeljito in nazorno sliko življenja ruskega Sokolstva v Rusiji in v tujini. Rusko Sokolstvo v emigraciji šteje skupno z ameriški društvom danes okrog 15.000 telovadcev in telovadk; lastno organizacijo ima doslej le deloma izvedeno, po večini pa je priključeno k domačim sokolskim zvezam, v prvi vrsti k JSS in COS, kjer pa ima v obeh lastne odseke. Praška konferenca je storila v organizatoričnem oziru pomemben korak: sklenila je v načelu ustanovitev zveze vsega ruskega Sokolstva v tujini. Sedež zveze bo v Pragi, kjer je tudi sedež začasnega odbora, ki ga tvori šest zastopnikov iz Češkoslovaške in trije iz Jugoslavije in sicer dr. Preobraženski (Ljubljana), Manakin (Zagreb) in Makšutov (Beograd). Letos v avgustu se bo vršil povelom Žižkovih jubilejnih slavnosti v Taboru zlet ruskega Sokolstva iz vsega sveta. Ob tej priliki se bo definitivno ustanovila ruska sokolska zveza. V imenu COS je podal Štepanek izjavo, da bo ruska sokolska zveza nato takoj sprejeta v obstoječo češkoslovaško-jugoslovensko v slovansko sokolsko zvezo in bo na ta način obnovljena ta najmočnejša vseslovanska organizacija, ki je — kakor toliko drugega lepega — tudi postala žrtev svetovne vojne.

Sokolsko društvo v Šiški priredi dne 12. januarja ob 20. uri Savezni večer v restavraciji «Bellevue» z najrazličnejšim diškarbnim sporedom. Vse napredne študente in nam naklonjene Ljubljantane bratsko vabi odbor. Vstop prost. Posebnih vabil se ne bo razpošiljalo. Zdravo!

Tujci v Ljubljani

V noči od četrta na petek je prenočilo v Ljubljani skupno 107 tujcev. Od teh se je nastanilo v hotelih 82 in sicer:

UNION: Bozdech Arnošt, inženjer, Praga; Bučar Anton, trgovec, Brežice; dr. Dimnik Ivan, odvetnik, Krško; De Megni Eugen, trgovec, Perugia; dr. S. Frisch, trgovec, Dunaj; Philipp Alfred, trgovec, Dunaj; Fischer Alojzij, potnik, Dunaj; dr. Farkas Milan, kemičar, Zagreb; Gromer Franc, bančni ravnatelj, Zagreb; Gartner Edvard, trgovec, Maribor; Gassner Leo, zasebnik, Tržič; Grasselli Emanuel, trgovec, Slivnica; Händel Selig, trgovec, Dunaj; Hraskey Jan, profesor, Praga; Jakowitsch Fric, trgovec, Celje; Kelbl Wiesner Heda, trg. reprezent., Mengeš; Klugman Siegmund, potnik, Maribor; Kuhn Jean, trgovec, Luzern, Švica; Loser Rihard, trgovec, Koševje; Miszkowski Josip, trgovski potnik, Trst; dr. Okretič Henr., odvetnik, Trst; Pavlič Gustav, vinski trgovec, Vršac; Prokop Josip, inž. tov., Pardubice; Reisner Salomon, potnik, Zagreb; Rogan Karol, trgovec, Dunaj; Redzanovic Huso, trg. potnik, Zagreb; Treuer Franjo, trgovec, Zagreb; Wollner Geza, trg. potnik, Čakovce, Wirnik Arkady, trg. potnik, Zagreb.

SOČA: Athanassiadis Georg, dijak, Candia, Grško; Bradač Josip, bančni praktikant, Toplice; Jerb Gustav, kol. vrhnik; Orešković Borivoj, odvetnik, Beograd; Postotnik Franc, posestnik, Blagovica.

SLON: Eisenmann Karol, izdelovalec plutovine, Maribor; grof Barbo Robert, posestnik, Rakovnik; Britovšek Anton, Bregenz, Tirolsko; Haffner Artur, di. benik, Trbovlje; Dolenc Franc, trgovec, Skofjaloka; Hofstätter Franc, trgovec, trgovec, Bregenz; Haeffner Artur, di-

Sokol I. v Ljubljani priredi v nedeljo 13. t. m. popoldne ob 15. uri na Taboru čajanko na čast darovalcem kamnov in nabiralcem prispevkov za Tabor. Sodelujejo društveni orkester, Vabljeni so vsi prijatelji sokolskega Tabora.

Sokolsko društvo Ljubljana II. sporoča članstvu, da se vrši redni občni zbor dne 13. januarja t. l. ob 10. uri na realni.

Sokolsko društvo v Igu ima svoj redni občni zbor dne 13. januarja 1924. ob 1. uri popoldne v Sokolskem domu na Igu. Udeležba obvezna za vse člane in članice. Zdravo!

Sokol v Rajhenburgu ima svoj redni občni zbor v nedeljo 20. t. m. ob 15. pri bratu Kosarju z običajnim dnevnim redom. K polnoštevilni udeležbi vabi odbor.

Sport

T. K. Skala v Ljubljani je nedavno na Jesenicah ustanovil svojo podružnico. Z veseljem moramo pozdraviti ta pokret v gorenjskem industrijskem centru, ker se bodo s tem prilegnili k izvajanju sporta tudi širši, predvsem delavski krogi. Poleg tega so Jesenice pripravno središče za zimski sport in bodo morale prej ali slej prevzeti iniciativo za zimske prireditve na Gorenjskem. Poleti pa bodo močna podpora turistiki, ki se prav živahno razvija po planinah naše divne Gorenjske. Znana jeseniška skalaška «Smuk-Copovina» je najboljša jamstvo za vsestransko uspešno delovanje novoustanovljene podružnice T. K. Skale, ki šteje že dosedaj 60 članov in članic.

Vodstvo smučskih tekem za klubsko prvenstvo Ilirije in Lj. S. K. sklicuje v soboto, 12. t. m., ob 18., v kavarni Evropa sestanek vseh tekmovalcev in funkcionarjev. Udeležba obvezna.

O sestavi madžarskega reprezentativnega nogometnega moštva se zadnje čase mnogo razpravlja. Budimpeštanski tisk, kakor tudi sportni krogi imenujejo naslednjo enajstoročico kot najboljšo: Plattko (sedaj F. C. Barcelona), Vogl II. (UTE.), Mandl, Kertész II. (oba MTK), Guttmann (Hakoah, Dunaj), Orth (MTK), Braun, Molnar (oba MTK), Konrad II., Schaffer (oba Amateure, Dunaj), Hirzer (Makabi, Brno). Ni dvoma, da bi to moštvo doseglo na olimpijadi velike uspehe in pokazalo prvostvornega nogomet. Vprašanje pa je, če jih bo mogoče zbrati vse v Budimpešti za potrebno treniranje.

Reprezentančna nogometna tekma med Avstrijo in Nemčijo se vrši v nedeljo, 13. t. m. v Nürnbergu. Sodil bo praški sodnik Hebak.

Lastnik in izdajatelj Konzorcij «Jutra», odgovorni urednik Fr. Brozovič, tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani.

Vremensko poročilo

Ljubljana 11. januarja 1924.

Ljubljana 806 nad morjem.

Kraj opazovanja	ob	Zračni tlak	Zračna temperatura	Veter	Oblakost 0-10	Padavine mm
Ljubljana	7.	765.0	1.4	jug	megla	2.1
Ljubljana	14.	766.8	1.6	brezvetra	dež	—
Ljubljana	21.	767.8	1.4	—	—	—
Zagreb	7.	766.0	0.0	—	megla	3.0
Beograd	7.	765.7	0.0	—	—	2.0
Dunaj	7.	764.9	-3.0	jug. vzh.	oblačno	—
Praga	7.	762.8	0.0	—	—	—
Bozmost	7.	763.0	-4.0	zpad	več obl.	—

V Ljubljani barometer višji, temper. visoka. Solnce vzhaja ob 7.42, zahaja ob 16.24.

Dunajsko vremensko poročilo: Vremenski položaj je nekoliko stabilnejši. Niški tlak na Islandiji je ostal tam, nad Evropo potekajo izobare od severa proti jugu. V Avstriji je bilo danes megleno, v južnih Alpah je padel sneg. Napoved za jutri: Oblačno, morda lahke padavine. Temperatura okoli 10.

J. Volin:

Čizikanci

(Prevod iz ruščine.)

Vsem Čizikancem je bilo tesno pri srcu. Posebno deklice so se slabo prilepile. Da bi pregnale tesnobo, so pele ruske pesmi. Potem so pile na zdravje Rusije, Čizika, potem zopet Rusije in ko so se malo razvnele, so zaplesale še ruski ples in od časa do časa obrnile kozarček vode.

Prvič po takih stoletjih svojega mračnega obstoja je katoliški samostan med svojimi stenami slišal zvočne glasove Rusov:

— Naj živi novi red Čizikancev!
— Naj živi Pariz!
— A bas les catoliques!

V tem delu mesta so se pričele širiti razne govorice. Pobožni oskrbniki in vinški trgovci so šepetali drug drugemu, da se v samostanu godijo nepravilne reči. Pripisovali so to skrivnostni sili svetega pokrovitelja samostana, čigar duh protestira proti nasilju svobodnomiselnih republik, ki se je zdaj naselila v njem.

— Blizajo se veliki dogodki! — je prorokoval v mali zakotni vinški trgovini stari, silni in samozavestni oskrbnik, ki je slovel v okraju kot filozof in politik.

— Kakšni dogodki vendar? — so se vmešavale ženske.

— Slab konec bodo napravili brezbožniki!

— Kazen božja naj jih zadene! — Samo mračni raznašalec premogla Zak, kateri je prišel zahajati na socialistične sestanke radi tega, ker mu je stari marki prenehal dajati mesečno napitnino, — samo Zak je torej jezno pljunil in rekel:

— Naj me vrag vzame, če niste vi vsi skupaj tepli brez glave! Sveti pokrovitelj... hm! Jaz vam pravim, da so zviili v samostanu svoje gnezdo ponarejevalci denarja. Naj me vrag vzame, če se motim!

Nekaterim se je zdelo zadnje ugaibanje precej verjetno. Spomnili so se pri tem na dogodek o ponarejevalcih denarja, katero so zalotili v zapušeni kapelici blizu Marsellesa in o katerih je mnogo pisal «Petit Parisien».

Stari oskrbnik je že hotel celo stvar naznaniti policiji, ko naenkrat vstopi v trgovino samostanski vratar. Bil je strašno razburjen, ko je šel o ponarejevalcih denarja. Kaj takega v samostanu, iz katerega so izšli štirje kardinali in devet škofov! Sicer pa, kako je to mogoče, ko se stari vratar nikoli ne odpravi iz poslopja... Ponarejevalci denarja! Bože moj, kakšno bogoskrunstvo! — Kar se tiče «krivostnih glasov», ki prihajajo včasih iz samostana sredi noči, pa ni nič drugega, kakor prst božji. Vrtar lahko potrди pod prisogo, da je slišal pogrebno petje iz zapuščenih vrat velike dvorane. To je prst božji!

Od ust do ust se je raznesla po mestu vratarjeva pripoved o pogrebnem petju.

Medtem pa so Čizikanci živeli v samostanu navadno študentovski življenje po ruskem načinu. Popili so ogromno množino ruskega čaja, od časa do časa se je pojavljala tudi ruska vodka. Dan se je pričel pozvoniti, zato so dolgo v noč trajali vroči prepri. Samo Ija Každak je tiho sedel v svoji celici, ker ni maral za šumno življenje čizikanskega reda. Žilni tu Vastjukov sta se do blaznosti prepirala o «boljševiki» in «menševiki».

Sestri Ivonovi sta ganljivo poslušali te prepire in pridno prebrali svetovno literaturo. Antoa Birjuk je pel arab-

ske pesmi in pripovedoval o svojih čudovitih doživljajih. «Bebebe» se je zaljubila v Stepanova, ga lovila na hodniku in s tem povzročala v ranjeni duši Maruse Golikove jezo in hol.

Včasih so prišli gosti. Študentke so ob takih prilikah okrasile hodnik, prinesle okroglo mizo in nekaj stolov, na stene so obesile gravure in slike Marksa, Lassalla, Lavrova, Černičevskega. Tu so potem pili čaj in se prerekli.

Ako so prišli iz Rusije strašne in mamljive, grozne in obetajoče vesti, je postalo v samostanu še bolj neprijetno. Zavladalo je domotožje. Brezsmiselno je postalo naenkrat življenje v tujini, vest je grizla dušo, oglašalo se je hrepenenje po domu, po živem življenju, hrepenenje po žrtvah in delu.

Ob takih prilikah so se zbrali Čizikanci in pili, peli bojne pesmi, kričali do jutranje zore, hoteč prekriti skrivnostno samostansko molčanje in ključujo otožnost.

Pobožni oskrbniki bližnjih hiš so se premetavali po posteljah, delali so križe in klicali Mater božjo na pomoč. Zeleni so smrti vsem, ki so kalili grobni mir svetega pokrovitelja starega samostana.

Nekoč je prišel Vasilij Čizik v samostan z mladim neznanecem.

— Vzemite pod streho tovariša, — je nagovoril Čizik svoje «redovnike».

— Potuje v Anglijo in ostane tukaj samo dan ali dva.

Niče ni ugovarjal. Veseli so bili novega tovariša.

— Mudi se mi! — je rekel Čizik. — Novi gost vam sam pove, kako sva se našla. Parleu! Zelo smešna zgodba!

In med vrati stoje Čizik napravil teatralno gesto, pokazal na neznanca in dostavil:

— Priporočam vam gospod! Evo

človeka, ki je pozabil besedo «hotel».

Čizikanci so pričakovali nekaj smešnega. Obkolili so gosta in slednji jim je pričel naivno in komično pripovedovati svojo zgodbo, pri tem pa je sramežljivo povečal oči ter se je smehljivo kakor v zadregi.

Torej on je pozabil besedo «hotel»! Kako je vendar to mogoče? Saj zna za silo francosko, posreči se mu celo kakšna fraza... in kar naenkrat pozabi tako navadno besedico — «hotel».

Neznavec — emigrant pojmasi študentom, da ne more tritati denarja za izvoška. Šel je zato peš s kolodvora. Medpotoma je iskal prenočišča, a si ni mogel domisliti besede «hotel». Zapičnil pa si je besedo «couchers». In glej, tam stoji napisano: maison d'accouchement (porodnišnica). Misli si: maison — hiša, coucher — ležati, spati. Torej hiša, kjer se lahko spi in prenočuje. Vstopi.

Poslušalci se težko premagujejo od smeha. «Bebebe» in Vera Smoličeva pliskata od smeha, kakor bi bili histrični. Gost se tudi smeje, vendar skromno, v zadregi in kakor da se hoče opravičevati, ponavlja pogosto besedo: — Pozabil sem besedo «hotel»!

Ko se smeh malo poleže, nadaljuje gost:

— Stopim v hišo, a tam najdem ženske, same ženske. Pričajo mi nasproti in me nagovarjajo. Razločim samo besedici: «Votre femme?» Slednjič je razumel: Zašel je v prenočišče za ženske. Gre torej naprej in išče hišo z napisom: «maison d'accouchement». Najde eno, drugo... povsodi «ame ženske!» Potem se domisli nečesa drugega. Gre ven kaj in povprašuje redovnice, ako ne vedo, kje se v bližini nahaja «maison d'accouchement pour hommes».

Nov izbruh smeha prekine pripove-

dovanje neznanca. V zadregi povesti oči in se opravičuje, češ, da je pozabil besedo «hotel»!

Stoji na vogalu in povprašuje. Mimoidoč ga pazljivo poslušajo, merijo ga z očmi od nog do glave, se obračajo od njega in gredo dalje. Nekateri se pri tem smeji. S tem so reveža docela zmešali, da ni vedel kaj pričeti. In kakor od neba poslan je srečal ruskega človeka, Čizika.

Tisti večer so se Čizikanci dolgo smejali. Emigrant pa se je obnašal zelo skromno. Mirno je stopil v sobo, se vsedel, šel nato obiskat druge in je povsodi pripovedoval o Sibiriji in svojem bogstvu, pri tem pa skomizgoval z rameni in ponavljal:

— Kako sem vendar mogel pozabiti tako navadno besedo! Ze kot deček mi je bila dobro znana! —

Čizikanci so tisti večer legli spat kasneje, kakor navadno. Ko so že ležali v posteljah, so se domislili te smešne zgodbe in se smejali. Iz sobe Vera Smoličeva se je čulo histrično hihitanje.

Ko so se Čizikanci zjutraj zbudili, ni bilo več emigranta v samostanu. To ni vzbudilo nobene pozornosti med «redovniki» in šli so pit čaj.

Kar naenkrat pa se odpro z nenavadnim šumom vrata in na hodniku se pojavi policijski komisar s celo tropo redarjev. Za njimi je stopal neznanec — emigrant, ki je pozabil besedo «hotel». On je hitro in popolnoma pravilno govoril s komisarjem — francosko in medtem ko je komisar zaslišaval študente, jim je neznanec zvito z zaamehom in samozavestno gledal v oči.

Tako se je končala zgodba ruskih «jezuitov». In Parizani so poleg drugih kongregacij razgnali tudi red Čizikancev.

Konec.

Vsaka beseda 50 par

Mali oglasi

Plačane vsake besede 50 par. Za «Dopisovanje» in «Ženitve» se računa vsaka beseda 1 Din. — Priobčujo se le mali oglasi, ki so plačani vnaprej. Plača se lahko tudi v znakih. Na vprašanja odgovarja uprava le, če je vprašanje priložena znakna za odgovor ter manipulacijske pristojbine (2 Din).

Posrednik

Gospodična

posrednik modernih plesov — uslugu tekrena hvalcev — blagovolite oglašiti se na šifro «Soliden uradnik» — J. A. Company, Ljubljana. 1180

Učiteljica glasovirja

vsakodnevni pouk, se išče. Stanovanje v brivski Gjud. sugresni trg 6. 1102

Službe (dobe)

Vajenec

starega, s primerno šolelo obrazlobo, sprejme kontekstualna trgovina v Ljubljani. Ponudbe na poštni predal št. 94. 1068

Hlapec

važen in močan, popolnoma vreden v krmiljenju, čiščenju in prečiščevanju kakor tudi vseh vrst stvari, se sprejme takoj. Stanovanje in hrana v hiši. Plača po dogovoru, najmanj na 300 Din mesečno. Prednost imajo samci z vsaj petimi leti izkušenj. — Franco Geršelj, trgovec, Pragerak. 1141

Čevljarški pomočnik

na fino zbito in silvano delo. Iščo se za takoj. Hrana in stanovanje v hiši, plača po dogovoru. — Avgust Jeglič, Radeče. 1064

Izvežbenega uradnika

Iščo za svoje carinske posle večje trgovske podjetje, kateri bi bil poleg carinskih del zaposlen tudi v pisarni. Plača po dogovoru. Reflektivna se lo na izvežbene moči. Ponudbe je nasloviti na upr. «Jutra» pod «Cinovnik». 1088

Vajenec

za mizarstvo obrt, ki se je že nekoliko učil, se sprejme pri igraču Deber, mizar, Loke 63, p. Zagorje ob Savi. 1075

Strojnika

Samostojnega, rabi takoj ali pomože Kulovec 1 drug. Strana na Dolenskem. 276

Spretno vozilje

po sprejmejo za stalno. Zor. Stritarjeva ulica 7/III. 981

Spiro (iščejo)

Šivilja

za perilo in obleke, gre šivat na dom. Naslov pove uprava «Jutra». 1117

Kot samost. gospodinja

brez službe pri gospodu ali vdovu s otroci. — Ponudbe prosim na upravo «Jutra» pod «Gospodinjstvo». 1160

Gospodinja

Iščo službo do 15. t. m. — Naslov: A. O. Gospodinjstvo, ulica 7/II, Ljubljana. 1109 do istotam. 1194

Službo želi

gospodična s dobrimi izpisi, srednje starosti, zmožna sloven. in nem. jezika, ki je se samostojno na račun vodila podružnico slaščičarne — Ponudbe pod «Marijvost» na upravo «Jutra». 1147

Primernege mesta

želi absolutninja trgovskega tečaja (s odliko). Cenj. dopiše na upravo «Jutra» pod «št. 1923 začeta». 1185

Mesta kontoristinja

v Ljubljani ali bližnji okolici, išče gospodična, izurjena v vseh pisarniških poslih. Gre nekaj tednov tudi brezplačno. Ponudbe na upravo «Jutra» pod «Spretna pisarniška moč». 1072

K boljši redibini

gre brezplačno dekle, pokončnih staršev z detele, kjer bi se naučila lišje kuhe in bi pravljala lišna dela. Naslov pove uprava «Jutra». 1061

Pošten mladenič

išče službo sluge ali delavca v kakem podjetju. — Nastopi lahko takoj ali pozneje. Vdovo 18 Stjepan, Stari trg št. 15/II. 1111

Deklica

14 let stara, poštenih staršev, želi vstopiti kot učenka v kakšno gimnazijo na deželi ali v mestu. Vstopni lahka takoj. — Ponudbe na upravo «Jutra» pod šifro «Nadarska deklina». 1010

Absolvent

abit. tečaja s dobrimi referencami, išče mesto samostojnega knjigovodje, korespondenta ali kalkulanta. — Ponudbe pod «Samostojen» na upravo «Jutra». 927

Mlad trg. pomočnik

vešč. manufakture in galanterije. Išče primerne službe v mestu ali na deželi. Cenj. ponudbe pod «Pomočnik» na podružnico «Jutra» v Celju. 869

Ključavničarsko obrt

prodajati radi odstopanja v domači kraj v večjem mestu. Pismene ponudbe pod «Obrt 66» na upravo «Jutra». 1126

Samo 150 Din.

Po meri izdelujem moške obleke, pravimam v delo čopice in se pripravam slavn. oblačilstvu. F. Hren v Štepanji vasi 5 pri Ljubljani. 915

2 mizarstva pomočnika

za pohištvo, dobra politura, se takoj sprejmeta. Računa se le na take, ki bodo stalno mesto. — Franjo Wagner, Taborca. 1128

Lovska pisca

se je zatekla v Rodo dolino št. 10, priključje. Lastnik jo dobi istotam. 1194

Pohištvo

vsakovrstno, imam vedno v zalogi in sprejemam dela tu. di po naročilu. H. Bittenč, mizarstvo, Višmarje št. 77. 1136

Industr. in tov. mila

in usnja prodajam na drobno in debelo čisto topljeni loj. po smerah dnevnih cenah. — Se priporoča Albert Moser, Celje, Glavni trg št. 13. 1187

Čepice

izdelujem po niski cenj. — Franco Hren, Štepanja vas 5, pri Ljubljani. 915

Prodaj

Šivalni stroj

šanski «Singer», dobro ohranjen, se prodaja za 3750 Din. Polvre se: Lipicer, Dolenska cesta 12. 1162

Skobelni stroj

(frezar) popolnoma nov, se prodaja za 15.000 Din pri: A. T. Ljubljana, Linhartova ulica 8. 1166

Dekoracije za veselice.

Cenjenim družtvom in gostilničarjem priporočam H. Titar veliko zalogo papirnatih krošnikov in servizov, serpentine, komfeti, lampjone, zalepke za šaljivo pošto in srečeval, girlande in druge lepe okraske po najnižji ceni. Družtvom popust! 24

Nekaj ženske obleke

dobre ohranjene, pohištva in drugih stvari, se prodaja. — Polvre se: Aleksandrova c. palaca Trbovsko društvo parter levo. 1173

Opalograf

komplet, le parkrat rabljen, se prodaja za 4000 kren. Format 24. 28 cm. — Naslov pove uprava «Jutra». 1119

Železna postelja

navadna, se prodaja za 100 Din. Naslov pove uprava «Jutra». 1128

Spalna oprava

skoro nova, iz trdega lesa, modernizirana, se prodaja radi izselitve po ugodni ceni. Naslov pove uprava «Jutra». 1056

Najboljše amerik. cltre

znanka «Mignon», se ugodno prodaja. Naslov pove uprava «Jutra». 1177

Dve lovski puški

ena moderna, druga starejša, se prodajata. — Naslov pove uprava «Jutra». 1112

Šivalni stroj

(Luksemburškega) za šivanje, v jako dobrem stanju, skoraj nov, se takoj prodaja po niski ceni, zaradi pomanjkanja proctora pri Jastvu Grafičarjev, Čevljar v Pizju. Prebornova ulica 26. — Tudi zamenjam za Čilinder stroj. 1000

Srednjeveliko hišo

prodajam takoj po jako niski ceni, z vrtom, sadnim vrtom in nekaj polja polure od Ljubljane. — Naslov pove uprava «Jutra». 1200

Otroško posteljico,

citra in mandolino, prodam. Šlomškova 5, dočno, priključje. 1184

Krepdišin-obleka

nova, roza, se poceni prodaja. Naslov pove uprava «Jutra». 1096

Pult,

kaučje in tehnična za trgovino, se ceno napredaj. Naslov pove uprava «Jutra». 1077

Kupim

Otomana

dobre ohranjene, se kupi. — Opis s navodno ceno na naslov: Davorin, obmojni komisarjat, Rakek. 1104

Smrekovih desk

kupim 500 m³ I, II in III, 18 mm, 4 m dolžine, od 18 do 40 cm širine, paralelno sagan, kupim. Dajte kupim 200 m³ bukovih desk, I, II, 220 m 40 mm, 100 m³ bukovih desk, I, II, 220 m, 27, 30, 60, 70 mm, 1 vagon javorjevih belih desk, 27, 40, 50, 60, 70, 80 mm, 1 vagon lipovih 60 mm. — Ponudbe s navodno najnižjo ceno franko vagon pod «Bonamor» na upravo «Jutra». 1187

Halo!

Plačam boljše kakor vsakdo drugi za stare obleke, perile, čevlje in pohištvo. Dopolnca zadostuje, pridem na dom. A. Jurešič, Ljubljana, Sv. Jakoba nabrežje št. 31. 293

Prah od premoga

kupim, vozilka polijem sam. Frau Škafar, mizarstvo, Ljubljana, Rimska cesta 16. 573

Pisalni stroj

dobre ohranjen, se kupi. — Ponudbe na upravo «Jutra» pod «Pisalni stroj». 1080

Staro železo

le na vagon, kupi I. Kšnič v Kočevju, proti gotovini. — Istotam vse metalne odpadke. 366

Hiša

z obrtjo lesno trgovino v gozdnem kraju, pripravna za lesno trgovino, se prodaja. Hiša je v mestu, 5 minut od železnice. Potrebni kapital je samo 100.000 Din. — Naslov pove uprava «Jutra». 1124

Posestvo

event. gozlatino na prometnem kraju, vsemu v našem takoj — Ponudbe pod «Posestvo» na podružnico «Jutra», Celje. 1139

Krompirja

lepega, zdravega, kupim vsako množino. Najnižja ponudbe samo za vagonске naklade na naslov: Franjo Golob, Celje. 1130

Bukov gozd

v posek, lepi krojci in brasti, kompleksa ca 20 orlov in tudi manjša, prodaja I. Kšnič v Kočevju. 366

Hiša s trgovino

mednarodna blaga v največjem industrijskem kraju Slovenije, tik glavne ceste in cerkve, se zaradi odstopanja takoj odda v najem. V hiši se nahaja poleg trgovskega lokala stanovanje s 3 sobami, predsteno, kuhinjo, verandno in prilikami. Električna razsvetljava, krasen vrt in dohoda pitna voda. Potrebni kapital 200.000 Din. Ponudbe pod «Prometni kraj» na upr. «Jutra». 1051

Lepa soba

s posebnim vzhodom, elektr. razsvetljava, se s 15. januarjem odda. Naslov pove upr. «Jutra». 1176

V Brezicah se išče soba

za visokoločila, če mogoče s vso oskrbo. — Ponudbe pod šifro «Visokoločila» na Aloma Company, Ljubljana. 1095

Zamenjam stanovanje

v Mariboru, sestoji se iz krasne kuhinje ter 2 sob s prilikami, takoj s jedalnico ali večjim v Ljubljani. Dopise pod «Vila Viktorija» na upravo «Jutra». 1045

Mesečno sobo

če le mogoče s prostim vzhodom, išče v sredini mesta mlad, resen samec. Cenjene ponudbe pod «Nemudoma» na upravo «Jutra». 1192

Sobo

za 15. t. m. išče soliden gospod. Ponudbe pod «Soliden 15» na upravo «Jutra». 1178

Prazna soba

in veranda, event. souperaha kuhinje, se odda. Naslov pri upravi «Jutra». 1193

Na stanovanje in hrano

event. samo na stanovanje, se sprejme dijak. — Naslov pove uprava «Jutra». 1196

Soba

s dvema posteljama, se odda. — Istotam se prodajo dobro ohranjene harmonike. Naslov pove uprava «Jutra». 1074

Dve, event. tri sobe

s 5 posteljami in kuhinjo s opremo in deseti, oddam od 1. maja 1924. Če poiskate ali dalje onem, ki mi preskrbi posojilo 6000 Din. Ponudbe pod «Čebela» na upravo «Jutra». 279

Veliko stanovanje

v centru mesta. Placem polovico celotne najemnine za odstop 2 neopremljenih sob, za ureditelj elegantnega sameškega stanovanja. Direktan vstop s stopnišča in souperaha kuhinje, posej. Ponudbe pod «Udoben stan» na upravo «Jutra». 263

Samostojen gospod

išče dve neopremljeni sobi, da si uredi let. stan. Plać. dobro. Souperaha kuhinje, poseben vstop s stopnišča. — Ponudbe pod «Podjetnik» na upravo «Jutra». 248

Krompirja

lepega, zdravega, kupim vsako množino. Najnižja ponudbe samo za vagonске naklade na naslov: Franjo Golob, Celje. 1130

Lokal

Trgovski lokal

na najpomembnejši točki v centru, pripraven tudi za gostinstvo, z večletno pogodbo, lastnimi portali in točilkami, se odda proti primerni odstopni poton Realitete Poljane «Posest» v Ljubljani, Poljanska cesta 12. 1042

Trgovski lokal

se odda s popolno opremo v prometnem kraju na Gecovskem. Prednost imajo neopremljeni. — Ponudbe na upravo «Jutra» pod «Lep kraj». 1120

Oprema za trg. lokal

dobre ohranjene, se ugodno prodaja. Ponudbe pod «Redka prilika» na upravo «Jutra». 1006

Pekarijo iščem

v najem v Sloveniji. Najraje v okolici Ptuj, Maribora ali Celja. Pismene ponudbe na upravo «Jutra» pod «Pekarija». 1003

Kapital

100.000 Din posojila

išče mlad, samostojen trgovec na prvotno vknjižbo sponziranje, ki je še enkrat toliko vredna. Cenj. ponudbe na upravo «Jutra» pod šifro «Izkreno trajno prijateljstvo». 1202

Družabnika

išče dobro vpeljano industrijsko podjetje. Event. se tudi prodaja. — Ponudbe na upravo «Jutra» pod «Dobričnomo». 408

100 odst. zagotovljeno

Pismene ponudbe pod 750 tisoč dinarjev na podružnico «Jutra», Maribor. 302

«Sorodne duše»

Ne razumem vzroka Vašega molčanja na moje pismo. — Nestropno čakam Vaš odgovor na «Srečen zakon». 1170

Franta

dvigati kakor navadno. 1082

Dama

samostojna vdova. 34 let stara, v najboljši situaciji, želi sponziranje s samo glavnim inteligentnim gospodom črstegega karaktera. Dopise pod «Karakter» na upr. «Jutra». 986

Lucifer

Mnogo ur je minilo, preden je bil Sainclairov načrt izveden v vseh podrobnostih.

Slovo je bilo dolgo. Koliko solz hvalečnosti in sreče sta pretečeli Irena in miss Ellen! Koliko hvalečnosti sije v očeh in doni v glasu Raymondov! Kako ganotje pri Mattolu in malem Henriju! In koliko občudovanje v kratkih besedah angleških častnikov, v pozdravu Jacquesa Sainclaira! Kolik entuziazem v vzklitih francoskih mornarjev z Lampasa in angleških pomorščakov, ki so odslej tvorili moštvo Uherallesa! In vse to Jeanu Sainclairu Nyetaloju!

Se en vzklil v slovo. Na svidenju! V Votli Skali se nahajajo le še ujetniki pod nadzorstvom angleških vojakov in častnikov.

Lampas in Uheralles odplufeta v ocean, prvi križar v antilske vode, drugi pa naravnost v le Havre. Jean de Sainclair le Nyetaloje, Grisyl, Pilou in kapetan Girard korakajo veselo v podzemskem hodniku proti Hamiltonu.

Tja dospo brez nepravil. V palači jih sprejmeta Wallis in Jamerson. V kratkih besedah pove Sainclair vse dogodke, ki so se dogodili tam doli. Mislimo si lahko, kako pristrano mu čestitata Jamerson in Wallis. A Sainclair, Grisyl, Pilou in Girard so izmučeni in po-

trobni počitka. Ko se naspe in najedo, pripravita Girard in Pilou vse potrebno za polet aeroplana R.-C.-3, v katerem si pripravi Grisyl udobna sedenja zase in za rdečelascu, ki ga je Sainclair prepustil njeni oskrbi, Jean de Sainclair pa se pomeni z Wallisom in Jamersonom še o posameznih točkah, s katerimi naj se zaveva Votle Skale, končnoveljavno zaključil. Wallis je bil medtem breziznim potom imenovan za guvernerja Bermudskega otočja kot naslednik »umrlega« sira Ernesta Bernada. Učenjak Jamerson in njegova hči Jepsie, ki jo je tragična smrt njenega zaročnika globoko zadel, sta nameravala naslednji dan odpotovati domov v New-York, potem pa takoj naprej v Francijo, kajti Jamerson je želel tudi sam pomagati profesorju Lourmelu v boju proti Luciferju, medtem pa bi Nyetaloje pripravil novo, skrbno zasnovano ofenzivo proti »gospodu s Schwaltzrocka«.

V jutro 22. maja, ko je solnce baš vzhajalo, se dvigne R.-C.-3 v zrak, noseč s seboj Sainclaira in Girarda kot pilota, Pilouja kot mehanika, in potnika Grisyla in rdečelascu.

Na Bermudih je Nyetaloje dobil igro proti Luciferju: Warteki so bili ujeti, Irena in Henri rešena v podmorici, kjer sta bila, vsaj po Sainclairovem in Mattolovem prepričanju, varna

pred invlucijo.

Kaki dogodki so se medtem odigrali v Parizu in na Schwaltzrocku? Kaj se je zgodilo z Laurencu Pailli? ... Kake načrte snuje Lucifer? ...

Ob tem zadnjem vprašanju, ki se mu poraja, misli Nyetaloje na rdečelascu in Ruperta VI., ki mu bosta morda, hipnotizirana od Lourmela in Jamersona v radioaktivni celici, odkrila dragoceno pota in navodila, po katerih mu bo mogoče začetni uspešen napad proti tajinstvenemu Luciferju, gospodarju Schwaltzrocka.

O občutkih Grisylinih se Sainclair ni varal. V mladi deklici z znanstveno izobraženim duhom, a barbarsko dušo se je pojavila globoka strast, zadel jo je puščica vsemogočnega Amora.

«Toda,» se izprašuje Sainclair, «se li ne bo njena ljubezen vsled ljubosumja pretvorila v divje sovraštvo, ko bo izvedela, da je Laurence...? Da, Laurence, kaj je z njo? ...»

In na neizmernem horizontu, ki ga loči zelena črta oceana od azurnega neba, vidi Sainclair še vedno le mistično, tajnost težke bodočnosti, polne oblakov, iz katerih ga lahko vsak hip zadene neumljena in neodvnljiva strela do smrti!

PETI DEL
LJUBEZEN, MAGIJA
IN SOVRÄSTVO

Pomladna vizija
Včasih nanese pot Parizana, stanujočega izven trapeza, ki ga tvorijo uli-

ca Denfert-Rochereau, bulvar Saint-Jacques, ulica de la Santé in bulvar de Port-Royal, po opravih ali pa na obisk in izprehod v okolico Observatorija.

Ko stopaš po bulvaru Arago v predmestje Saint-Jacques, ti noga nehoti obstane od prijetnega iznenadenja in zazdi se ti, da se nahajaš sredi dežele, pa si še vedno v sru Pariza: pred teboj leži park Observatorija.

Ta park je eden izmed največjih zasebnih vrtov, ki so se še ohranili v Parizu: trate v živem zelenju, obsenčene od stoletnih dreves, med katerimi raste bogato grmičevje; sredi med njimi pa skrbno gojene cvetlične gredice, a pazno oko zasledi vmes tudi divje jagode in drugo negojeno rastlinje, in poleg njih poljske cvetice, ki tu nemoteno kličejo, se razcvetajo in vonejo.

Ta razmeroma majhen vrt se zdi Parizanom, ki ga nehoti primerjajo z drugimi zasebnimi vrtovi v ostalih delih mesta in z njihovimi ozkimi, majhnimi in bornimi gredami, kakor paradiz, ki ga jim je dobrohotno nebo presadilo v sredo prašnega in zakajenega mesta. Od pločnika bulvara Arago ga loči le nizki zid in na njem visoka mrežasta ograja, ki sicer nepoklicanim onemogoča vstop, ne brani pa željnim očem prostega razgleda.

Park se od desne na levo razprostira v dolžino kakih stopetdeset metrov; proti severu se položno vzdiguje in se razširja, tako da mu kmalu ne vidiš mej, ki jih zakriva grmičevje in drev-

je; globoko v ozadju pa se iz njega vzdiguje črna, siva ali bela, kakršna je pač letni ali dnevni čas, ko jo opazuješ, velika, arhitektonsko impozantna stavba Observatorija s kupolami.

Pohajkovelec ali šetalec, ki hodi tod mimo, opazi na vrtu, zaverovan v kratosoto, ki mu opaža dušo, zelo poredko kaknega moža, še redkeje žensko!

Kdor pa je šel tu mimo 23. maja okrog 11. ure dopoldne in se je kaj ozrl na vrt, je opazil dve ženski, ki sta šetale hodil po trati. Videti pa ju je jedva par hipov, kajti kmalu sta se skrili njegovim očem in izgini za grmičevjem in drevjem.

A čeprav ju je videl le bežen trenutek, vendar mu je ostala v spominu podoba elegantnih oblik in ljubke barve, zapeljiva slika pomladi, ki so ji boje kontrastov podeljevale živo plastičnost in čistost obrisov.

Ena teh žensk, mlada, vitka in lopa, je oblečena v lahno belo obleko, okrog pasu se ji vije rdeč trak, na glavi ima širok slamnik s plapolajočimi mušlini, obdaninji z lahimi rdečimi trakovi; naslanja se na roke spremljevalke, ki je odeta v temno obleko in ogrnjena v plašč s črnimi čipkami.

V tem prostranem, pol divjem vrtu, ki je skoraj vedno zapuščen od ljudi, ostavlja prikazen teh žensk ljubek, ne navaden in malce otožen vtis.

Trboveljski premog in drva dobavlja

Družba ILIRIJA, Ljubljana.

Kralja Petra trg 8. Telefon 220

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA

PODRUŽNICE:

Maribor
Novo mesto
Rakek
Slovenjgradec
Slovenska Bistrica

DUNAJSKA CESTA št. 4 (v lastni stavbi)

KAPITAL in REZERVE Din 17.500.000.—

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Brzjavni: Trgovska

Telefoni: 139, 146, 458

EKSPOZITURE:

Konjice
Meža-Dravograd

Lisičje

In druge kože divjačine ne prodajate spekulantom med vožnjo v Ljubljano in na ulicah.

Vse kože divjačine

kupuje skozi vse leto in v vsaki množini ter plačuje po najvišjih dnevnih cenah za eksport v inozemstvo
D. Zdravič
trgovina z usnem
Ljubljana, Florjanska ulica 9

Volna

za jumperje in obleke v najmodernejših barvah se 1
Toni Jager-Cerne
Dvorni trg 1.

Steno-grafinija

prvovrstna moč, perfektna, zmogla slovenske in nemške stenografije se sprejme v odvetilsko pisarno v mestu okrogne sodišča izven Ljubljane. — Poudarje pod šifro „Steno I.“ na uprsto „Jutra“.



Poceni

deško perje!
Kilogram alpskega perja 65 Din, na pol kilo 80 Din, belo 90 Din, belje 100 Din, mehkega kot puh 150 Din, belje vrsto 225 Din. Podlinate carine proste proti povzeli, od 200 Din naprej pošilnine prosto. Blago se tudi zamenja in menjajeta vzajemno.
Narodila samo na Bosodoljski, Leta št. 45, kol Pizna, Celovška. 7505

Narodite, citate in razširite „JUTRO“!

Halo! Halo!

Vsak dan od 7 do 12 in pol zvečer

„Kam pa nocoj, gospoda?“
»V kavarno „Narodni dom“.“
„Zakaj pa samo tja?“
»Ker tamkaj svira prvovrstna damska kapela, katera je znana doslej po celi Hrvatski in Srbiji valed spretnega vodstva kapelnika g. Slavka pl. Raskaj-ac.
„Če je pa tako, tedaj pa nikamor drugam, kot v „Narodni dom“.“
Za točno in solidno postrežbo jamči kavarar in restavratel Anton Tomšič.

Damski tamb. orkester!

SOL

krekansko, mleto, belo, v vrečah, po 50 kg, dobavlja najceneje takoj

„JUGOSLAVIJA“
prometna d. d.

Zagreb, Gajeva ulica br. 10.

Telefon 9-41. Brzjavke: „JUGOPROMET“.

Trgovski pomočnik

za galanterijsko trgovino en gros, popolnoma zmožen in samostojen delavec z večletno prakso v tej stroki

se išče za Maribor.

Vstop dne 1. februarja 1924. Ponudbe s prepisi spričeval naj se vpošljejo pod »Galanterija« na poštni predal št. 53 v Mariboru.

Kože divjačine

in sicer:

od lisic, kun, dehorjev, vider, zajcev itd.

kupujem neposredno za Ameriko.

Plačam najvišje dnevne cene!

Od 1. januarja zbirališča v vseh večjih mestih Jugoslavije, Italije in Bolgarske:

Zagreb: Lavoslav Wohlmut, Bica 82,
Srebrjevo: Jokić Romo,
Bos. Novi: Ibrahim Memić,
Beograd: Josip Fischer (Hotel Petrograd),
Tuzla: Branka Antić,
Kopljice: Jerolim Karlo sinovi,

Lovianci: Mile Kovačević,
Banjaluca: Mile Janković,
Kotor: Borislav Maksimović i dr.,
Galljok: Hermann Loewer,
Sofia: Mate Stupić,
Mikito: Lazar Mandić,

nadalje v Ljubljani, Nišu, Gospiću, Sošji in Trstu.

MAVRO FISCHER, SISAK.

Telefon št. 88, 30 in 61.



L. MIKUŠ
LJUBLJANA, Mestni trg 15
Izdelovatelj dežnikov.
Na drobno! Na debelo!
Zaloga sprehajalnih palic.
Stari dežniki se nanovo preoblečejo

Pekarija

dobro idoča, na deželi, kakor tudi hiša, gospodarsko poslopje, velik sadni vrt, več njiv in gozda je takoj radi preselitve naprodaj posamezno ali skupno. — Kje? pove upravništvo „Jutra“.

Pozor, trgovci!

Staroznana, čez 50 let obstoječa in na ugodnem prostoru ob glavni cesti v Cerknici se nahajajoča trgovina z mešanim blagom, železnino in gostilna se proda po ugodni ceni.
Hiša je enonadstropna z zidanimi skladišči. Naslov se izve v upravništvu „Jutra“.

Društvo električnega omrežja nizke napetosti v Račah želi

razširiti električno omrežje v Račah

In vabi v svrhu izvršitve vsa zainteresirana podjetja. Zainteresiranci naj se zgledajo v najkrajšem času.

Prva slov. zidarska zadruga v Ljubljani registr. zadruga z omejeno zavezo

Pisarna v Ljubljani, Tržaška cesta št. 2

Tehniško vodstvo z oblastveno-avtoriziranim gradbenim inženjerjem.

Projekcija in izvršnje vsa v stavbeno in inženjersko stroko spadajoča dela.

Delo solidno! Cene konkurenčne!

Naročite takoj

Ljubljanski Zvon za leto 1924!

V novem letniku bo izhajal vse leto široko zasnovani in zelo zanimivi roman Šentpeter.

Dejanje romana se godi v polpretekli dobi v ljubljanskem šentpeterskem predmestju ter je prepleteno z zgodovinskimi dogodki one dobe. Roman je bil odlikovan z nagrado.
Poleg „Šentpetra“ izidejo v Ljubljanskem Zvonu še razne druge zanimive povesti, pesmi in eseji, zlasti odlomki iz Veronike Deseniške, nove velike Zupančičeve tragedije.

Ljubljanski Zvon, ki izhaja mesečno, velja vs leto s poštino vred Din 120.— (za inozemstvo Din 140.—), polletno Din 60.—, se naroča pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Prešernova ulica, nasproti glavne pošte.

Centrala:

LJUBLJANA

Kongresni trg 3.

Anončna in reklamna družba z o. z.

ALOMA COMPANY

Zastopstva v vseh večjih inozemskih mestih

Zastopstva v vseh večjih inozemskih mestih

Podružnica:

BEograd

Vasina ulica št. 21.